

Årsberetning 2018

Endelig versjon 04.04.2019

Innholdsfortegnelse

Rådmannens innledning	4
Del 1: Politisk og administrativ styring og organisering	6
1.1 Politisk organisering:	6
1.2 Status politiske saker	7
1.3 Administrativ styring og organisering – overordnet nivå	8
1.4 Organisasjonskart – pr. strategisk område.....	8
Del 2: Strategisk styring og måloppnåelse	9
2.1 Kommunens planarbeid – kommuneplanen	9
2.2 Visjon og hovedmål	9
2.3 Overordnet styringskort	10
2.4.1 Samfunn – stabilisere folketallet	11
2.4.2 Tjenester – moderne og brukertilpassede tjenester.....	12
2.4.3 Medarbeidere – godt arbeidsmiljø med myndiggjorte medarbeidere.....	13
2.4.3.1 Sykefravær.....	13
2.4.4 Økonomi – sunn kommuneøkonomi	13
2.5 Kostra	14
2.5.1 Strategisk område oppvekst og kultur	14
2.5.2 Strategisk område samfunn og næring	18
2.5.3 Strategisk område helse og velferd.....	21
2.6 Internkontroll og tilsyn	24
2.7 Klima og miljø.....	26
Del 3: Medarbeidere og organisasjon	28
3.1 Likestilling	28
3.2 Sykefravær.....	31
3.3 Felles verdier	33
3.4 Etisk standard i virksomheten.....	34
3.5 Medarbeiderundersøkelsen.....	36
Del 4: Økonomi og finans	37
4.1 Hovedtrekk i økonomisk utvikling og status 2018.....	37
4.2 Årets resultat i driftsregnskapet.....	38

4.3	Driftsregnskapet	42
4.3.1	Driftsinntekter	42
4.3.2	Driftsutgifter	43
4.3.3	Forholdet driftsinntekter og driftsutgifter	46
4.3.4	Frie inntekter - skatt og rammetilskudd	46
4.3.5	Pensjon og premieavvik	47
4.4	Investeringsregnskapet	49
4.5	Balanseregnskapet	51
4.5.1	Likviditet og arbeidskapital	51
4.5.2	Gjeld	51
4.6	Finansforvaltning	54
4.6.1	Formål med forvaltningen	54
4.6.2	Forvaltning av kortsiktig likviditet	54
4.6.3	Forvaltning av lånegjeld	54

Rådmannens innledning

Regnskapet for 2018 viser positive tall, mye takket være at skatteinngangen har vært bedre enn budsjettert. Netto driftsresultat endte på ca. 8,1 millioner kroner som gir en resultatgrad på 1,92 %. Det regnskapsmessige mindre forbruket etter avsetninger til bundne fond ble ca 4,2 millioner kroner.

Rådmannen vil rose ansattes innsats gjennom året som har bidratt til et godt resultat. Godt samarbeid med de tillitsvalgte har også bidratt til dette.

Grue kommune satset mye på utbygging av fiber i 2018. Kommunens bidrag var på 2,3 millioner. I tillegg har fylkeskommunen støttet to opsjonsområder med 1,5 millioner og staten (Nasjonal kommunikasjonsmyndighet) bidro med 9 millioner.

Utfordringene i Grue kommune

Utfordringene for kommunen er som tidligere år å tilpasse aktivitetsnivået til inntektene. Dette vil ut fra prognosene være en problemstilling også i årene fremover på grunn av nedgangen i innbyggertall. Hovedproblemet er kommunens fødselsunderskudd som ligger mellom 40 og 50 mennesker pr. år. Det krever stor netto innflytting for å kompensere for dette. I 2018 var det største enkelttiltaket for å tilpasse aktivitetsnivået nedlegging av Soltun. Kommunen hadde ved årsskiftet ca. 6,3 millioner kroner på disposisjonsfond. Det vil være av avgjørende betydning å fortsette med oppbygging av fondet for å kunne ha en buffer mot uforutsette hendelser. Dette fordrer stram økonomistyring i alle enheter, stramme prioriteringer og handlingsrommet vil fortsatt være lite.

Arbeidsledigheten var ved årsskiftet på 3,8 % jfr. tall fra SSB.

2018 har vært et urolig år med tanke på rådmannens brå avgang på høsten. Organisasjonen og arbeidet har vært preget av dette. Dette førte til at budsjettarbeidet for 2019 ble krevende, men med godt samarbeid på alle plan ble prosessen slik rådmannen ser det god.

Rådmannen har fortsatt de regelmessige møtene i toppledergruppa og de månedlige møtene med enhetsledergruppa. Enhetene har rapportert månedlig på økonomi, sykefravær og avvik. Rådmannens ledergruppe ser behov for å endre på rapporteringsrutinene for å få en bedre oversikt på status i enhetene. Dette blir innført fra 2019. Faste ukentlige møter mellom toppledergruppa og politisk ledelse ble gjeninnført på høsten. En gang pr. måned gjennomfører rådmann og personalsjef samarbeidsmøte med hovedtillitsvalgte og hovedverneombud.

Kirkenær 04.04.2019

Erik Otterdahl Møller

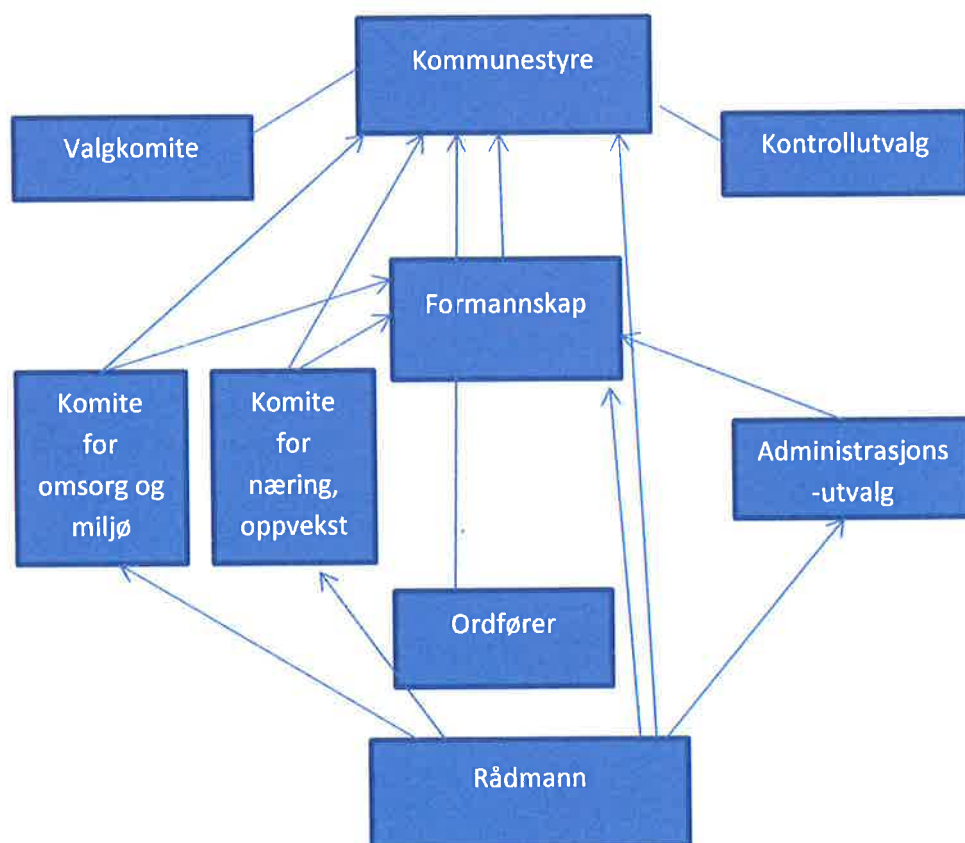
Konstituert rådmann

Del 1: Politisk og administrativ styring og organisering

1.1 Politisk organisering:

Kommunestyret i perioden 2015-2019 etter valget 14.10. består av følgende medlemmer:		Formannskapet i perioden 2015-2019 består av følgende medlemmer:	
Wenche Huser Sund	(H) – ordfører	Wenche Huser Sund	
Anita Madshus	(H)	Åse Bjerke Lilleåsen	
Per Guttorm Haarstad	(V)	Per Guttorm Haarstad	
Ivar Lingaas	(H)	Ivar Lingaas	
Ola Rostad	(V)	Aasmund Aaseth	
Gunn Elin Krav Bakke	(KrF)	Kaja Sillerud Haugen	
Erik Ødegård	(utmeldt fra H 08.12.16)	Roman Draskowski	
Solveig Petra Hansen	(KrF)		
Åse Bjerke Lilleåsen	(SP) – varaordf.	Komite for næring, oppvekst og kultur i perioden 2015-2019 består av følgende medlemmer:	
Berit Hanestad	(SP)		
Magnhild Viken Moe	(SP)		

Herdis Bragelien (A)	Anita Madshus - leder
Aasmund Aaseth (A)	Helle Oltedal - nestleder
Kaja Sillerud Haugen (A)	Ola Rostad
Roman Drazkowski (A)	Berit Hanestad
Helle Oltedal (A)	Herdis Bragelien
Tore Skarpnord (A)	
Odd Jonny Holen (A)	
Mie Nielsen (A)	
Komite for omsorg og miljø i perioden 2015-2019 består av følgende medlemmer:	Kontrollutvalget i perioden 2015-2019 består av følgende medlemmer:
Magnhild Viken Moe – leder	Ragnar Nyman - leder
Tore Skarpnord – nestleder	Stein Bruno Langeland - nestleder
Gunn Elin Krav Bakke	Inger Marie Hvithammer
Solveig Petra Hansen	Erik Ødegård
Mie Nielsen	Marit Figved
	Valg av kontrollutvalg i Grue kommune, kommunestyresak 092/17 – 11.12.2017

Møtefrekvens og behandlede saker:

Kommunestyret har hatt 8 møter og behandlet i alt 101 saker.

Formannskapet har hatt 10 møter og behandlet i alt 74 saker.

Komite for næring, oppvekst og kultur har hatt 5 møter og behandlet i alt 11 saker.

Komite for omsorg og miljø har hatt 5 møter og behandlet i alt 16 saker.

Oppsummert har antall politiske saker behandlet i 2018 vært (2017 i parentes):

Kommunestyret:	101	(102)
Formannskapet:	74	(95)
Komite for næring og oppvekst:	11	(8)
Komite for omsorg og miljø:	16	(15)

1.2 Status politiske saker

I vedlegg årsberetningen følger en tabell med samtlige saker som er behandlet i kommunestyret i 2018. Samtlige saker er fulgt opp eller det arbeides med iverksetting og oppfølging. Det er etablert et eget system hos sekretariatet for politikk. Systemet er bygd opp med å kategorisere statusen på sakene med farge koder, grønt for utført(ferdig), Organge med jobbes videre med, rødt, ikke startet oppfølging. Det rapporteres til kontrollutvalgets møter om status.

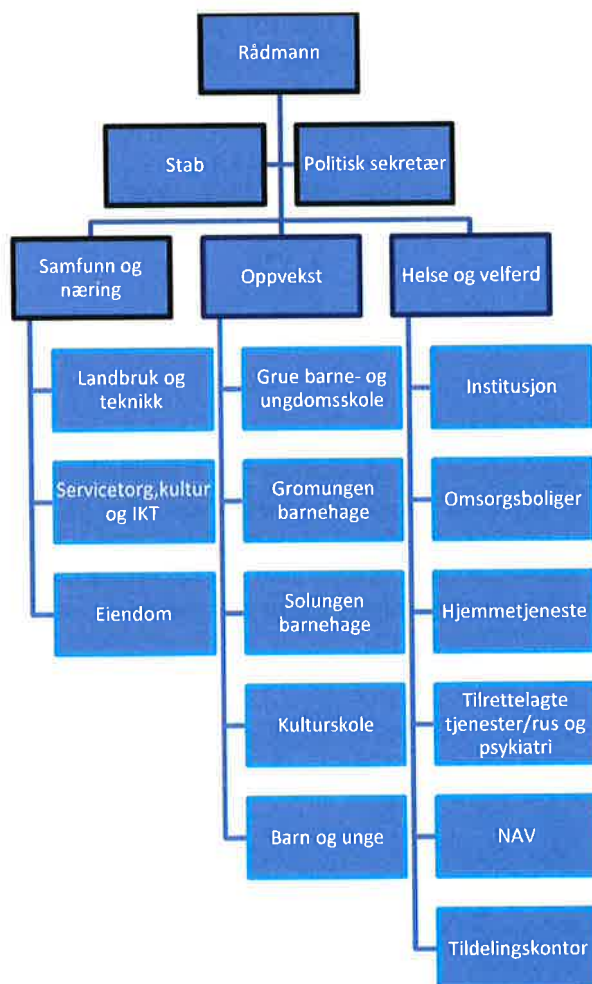
1.3. Administrativ styring og organisering – overordnet nivå

16. desember 2013 ble ny overordnet administrativ struktur vedtatt i kommunestyret med virkning fra 1.1.2014. Slik ser den administrative organiseringen ut:

Det er to kommunalsjefer; en for oppvekst og kultur og en for helse og velferd. Samfunn og næring koordineres av rådmann.

1.4 Organisasjonskart – pr. strategisk område

Del 2: Strategisk styring og måloppnåelse

2.1 Kommunens planarbeid – kommuneplanen

2.2 Visjon og hovedmål

Grues visjon er livskraftig og levende.

Hovedmålet er ”en befolkning i vekst og utvikling – nærhet, trygghet, kultur og kvalitet”. Med dette menes på den ene siden at befolkningen i Grue øker og på den andre siden at de som bor i Grue kommune opplever personlig vekst.

Overordnet styringskort består av 4 perspektiver; samfunn, tjenester, medarbeidere og økonomi. For hvert av perspektivene er det valgt ut et sett av delmål og måleindikatorer.

2.3 Overordnet styringskort

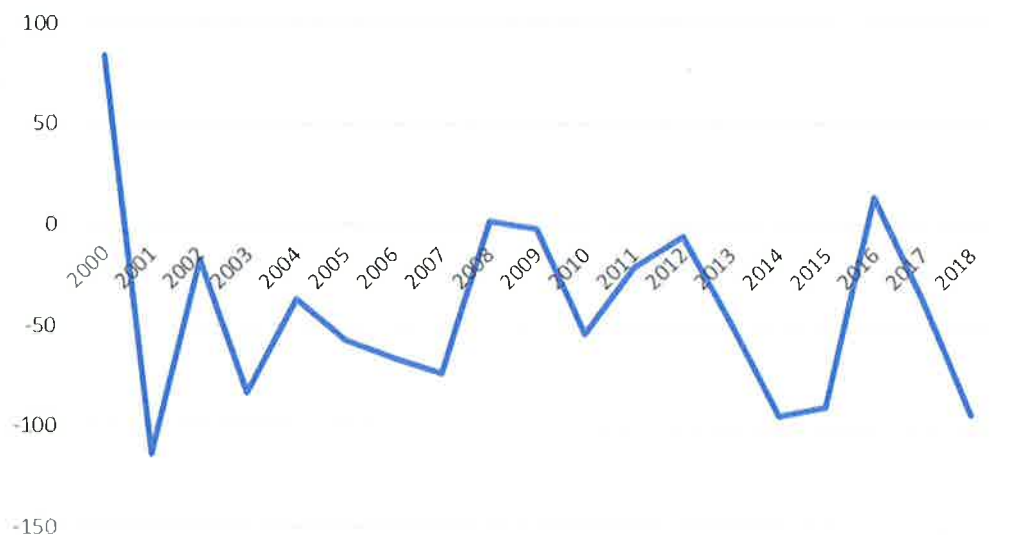
VISION: LIVSKRAFTIG OG LEVENDE							
OVERORDNET MÅL: En befolkning i vekst							
		MÅLOMRÅDER OG MÅLEINDIKATORER	Resultat 2017	Budsjett 2018	1.tertial 2018	2.tertial 2018	Resultat 2018
SAMFUNN	God lokalsamfunns utvikler	SAMFUNNSPERSPEKTIVET					
		<i>Delmål: God lokalsamfunnsutvikler</i>					
		Netto flyttetall	12	>30	-34	-25	-40
		Andel innbyggere 25 – 45 år	17,9	>18 %	19,20	19,20	19,31
		Arbeidsledighet (Arbeidsledelse i prosent av arbeidssstyrken (AKU), sesongjustert 15-74 år)	2,5	< 2,5 %	3,9	3,8	3,8
TIJENESTER	Moderne og brukertilpassede tjenester. (Godt nok)	TJENESTEPERSPEKTIVET					
		<i>Delmål: Gode nok tjenester med avklarte forventninger; herunder: Moderne og brukertilpassede tjenester (godt nok)</i>					
		Brukertilfredshet skole	89,8	>86 %	-	-	90,4
		Brukertilfredshet barnehage	-	-	-	-	-
		Brukertilfredshet omsorg	-	>70 %	-	-	-
MEDARBEIDER	Godt arbeidsmiljø med myndiggjorte medarbeidere	Grunnskolepoeng	37	>39	-	-	39,1
		Gjennomføringsgrad vgs – siste 3 år	-	>70 %	-	-	72,3
		MEDARBEIDERPERSPEKTIVET					
		<i>Delmål: Realisere våre verdier – REAL, herunder: Godt arbeidsmiljø med myndiggjorte medarbeidere</i>					
		Sykefravær (legemeldt)	7,6	<7 %	9,1 %	6,7 %	7,7 %
ØKONOMI	God og sunn kommune-økonomi	Mestringsklima	3,9	-	4,0	4,0	4,0
		Mestringsorientert ledelse	3,7	-	3,7	3,7	3,7
		Andel med høyskole i helse og velferd	36,0 %	>36%	-	-	-
		Andel med fagbrev i Grue kommune i stillinger med krav til fagbrev	62,7 %	>80 %	-	-	-
		Antall lærlinger	4	5	5	5	5
		ØKONOMIPERSPEKTIVET					
		<i>Delmål: God økonomistyring, herunder: God og sunn kommune-økonomi</i>					
		Resultatgrad	3,70 %	>=3 %	0,80 %	0,83 %	1,92 %
		Gjeldsgrad	82 %	<80 %	78,1 %	76,1 %	75,8 %
		Arbeidskapitalgrad	-5,0 %	>-5 %	-7,4 %	-6,3 %	-4,4 %

2.4.1 Samfunn – stabilisere folketallet

Det er målt på flere indikatorer i 2018 i tråd med det vedtatte styringskortet. Det er netto tilflytting som skal demme opp for det negative fødselsoverskuddet. Antall innbyggere er redusert med 94 i 2018.

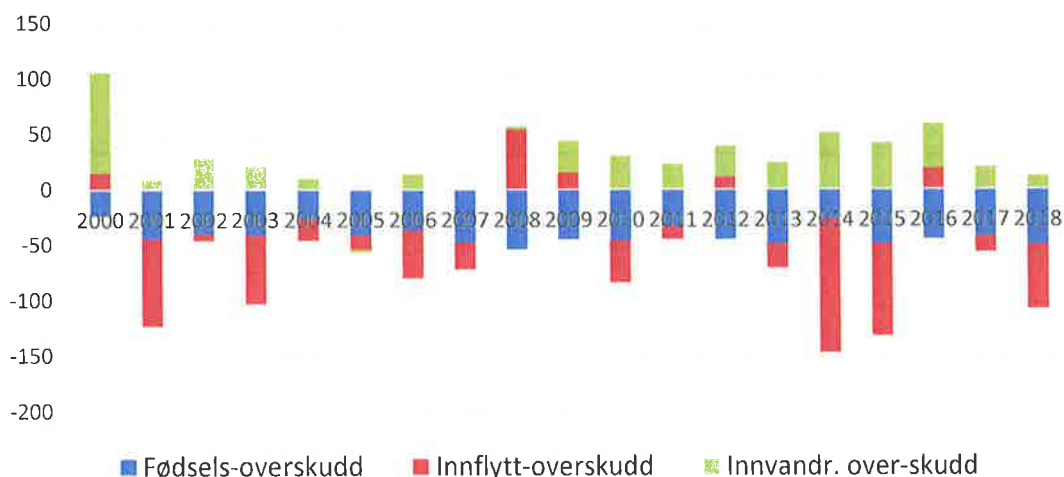
Samlet tilvekst gjennom året

År	Innbyggere 1. januar	Fødsel og død			Innenlands flytting	Inn- og Utvandring	tilvekst gjennom	Innbyggere 31. desember
Grue		Fødte	Døde	Fødsels- overskudd	Innflytt- overskudd	Innvandr. over-skudd		
2018	4 740	16	66	-50	-58	12	-94	4 646
2017	4 777	20	62	-42	-15	20	-37	4 740
2016	4 763	26	71	-45	19	40	14	4 777
2015	4 853	27	76	-49	-83	42	-90	4 763
2014	4 948	36	63	-27	-120	51	-95	4 853
2013	4 997	25	74	-49	-22	24	-49	4 948
2012	5 003	29	74	-45	11	28	-6	4 997
2011	5 024	41	74	-33	-12	23	-21	5 003
2010	5 078	27	73	-46	-38	30	-54	5 024
2009	5 080	29	74	-45	15	29	-2	5 078
2008	5 078	43	97	-54	54	3	2	5 080
2007	5 152	40	88	-48	-24	0	-74	5 078
2006	5 218	36	73	-37	-43	14	-66	5 152
2005	5 275	41	82	-41	-13	-3	-57	5 218
2004	5 312	53	80	-27	-19	10	-37	5 275
2003	5 395	36	77	-41	-62	21	-83	5 312
2002	5 412	50	90	-40	-6	28	-17	5 395
2001	5 526	43	87	-44	-79	9	-114	5 412
2000	5 442	59	83	-24	15	91	84	5 526

Befolknings endring fordelt

Tabellen over viser utviklingen i folketallet fra 1.1.2000 til 31.12.2018. Som vi ser har folketallet gått nedover hvert eneste år i hele perioden.

Hovedproblemet til Grue kommune er fødselsunderskuddet. Som det fremgår av tabellen har fødselsunderskuddet ligget et sted mellom 40 og 50 mennesker pr år med unntak av noen enkelt år, og det krever en stor netto innflytting til kommunen for å kompensere for dette.

En annen viktig faktor i samfunnet er arbeidsstyrken og ledigheten i den. Arbeidsledigheten er 3,8% i Grue kommune ved årsskiftet. Ihht tall fra SSB tabell 07458. Dette representerer en nedgang på 1 % poeng de siste fire år fra 4,8% i 2015. Vi ser også at antall personer i arbeiddyktig alder har økt noe, dette har nok sammenheng med andelen fra 67-74 har økt de siste årene. Arbeidsledighet kan måles på mange måter. Vi har her valgt å måle den mot denne aldersgruppen.

		2015	2016	2017	2018
Arbeidsstyrken, sesongjustert (1 000 personar)	15-74 år	2768	2758	2766	2815
Arbeidslause i prosent av arbeidsstyrken (AKU), sesongjustert	15-74 år	4,8	4,5	4,1	3,8

2.4.2 Tjenester – moderne og brukertilpassede tjenester.

God utvikling og resultater på dette området. Grunnskolepoengene for 2018 endte på 39,1. Dette er svakere enn man kunne ønske, men en positiv utvikling sammenlignet med tidligere. Det jobbes nå systematisk med tiltak for å styrke skoleresultatene.

Det har ikke vært gjennomført noen direkte brukerundersøkelser i 2018. Men det er kartlagt trivsel i skolen ifbm prosjektet «Kultur for læring».

2.4.3 Medarbeidere – godt arbeidsmiljø med myndiggjorte medarbeidere.

2.4.3.1 Sykefravær

Resultat for 2018: Totalt sykefravær alle ansatte 9,04 %. Legemeldt fravær utgjorde 7,67 % og egenmeldt utgjorde 1,37%. Sykefravær over 60 dager utgjorde 5,80% av fraværet.

Se for øvrig mer informasjon i del 3 medarbeidere og organisasjon.

2.4.4 Økonomi – sunn kommuneøkonomi

De mest sentrale indikatorene for mål på sunn kommuneøkonomi er valgt ut. Nærmere kommentarer framgår av kapittelet om økonomi og finans.

2.5 Kostra

Nedenfor presenteres et utvalg kostraindikatorer for de mest sentrale tjenesteområdene. En viser indikatorene for Grue kommune over tid (2015-2018) for å se utviklingen, samt sammenligner siste året med gjennomsnittet for landet utenom Oslo, Hedmark og kostragruppe 2. Dette er den gruppen kommuner som er mest lik Grue: Under 5000 innbyggere, middels bundne kostnader pr. innbygger og middels frie disponible inntekter.

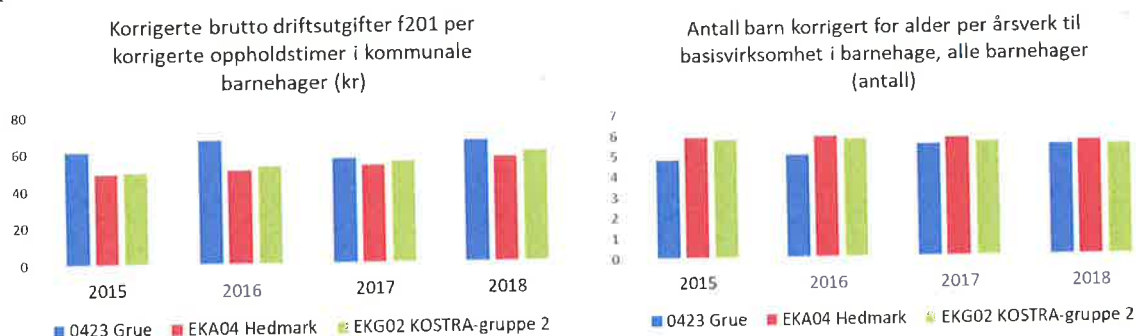
Det er viktig å presisere at sammenligning mellom kommuner for et enkelt år bare gir en indikasjon ifht utgiftsnivå, tjenesteomfang osv. En nærmere analyse bør inneholde sammenligninger over tid samt gå dypere i mulige forklaringsfaktorer enn det årsberetningen gir rom for.

2.5.1 Strategisk område oppvekst og kultur

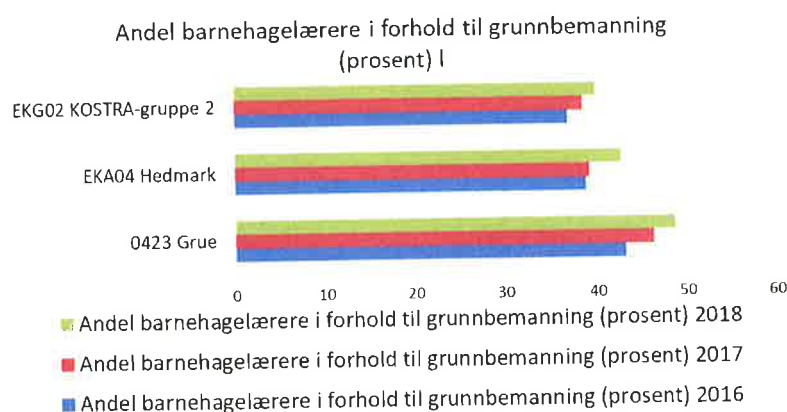
2.5.1.1 Barnehage

Grinder barnehage ble lagt ned fra august 2016, og helårseffekten av dette ble først tatt ut i 2017. Korrigerte brutto driftsutgifter har hatt en nedgang fra 2016 til 2017 som en følge av dette. For 2018 har disse kostnadene gått opp igjen.

Grue har likevel høyere korrigerte brutto driftsutgifter pr korrigert oppholdstimer enn sammenligningsgruppene. Hovedårsaken til dette er at kommunen har en barnehagestruktur som gir færre oppholdstimer pr årsverk og evt åpningstid. Men hvis vi ser på barn pr ansatt korrigert for alder er vi på noen lunde samme nivå.

Hvis vi ser på andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanning ser at den ligger høyere. Dette indikerer høyere tetthet av faglært personell.

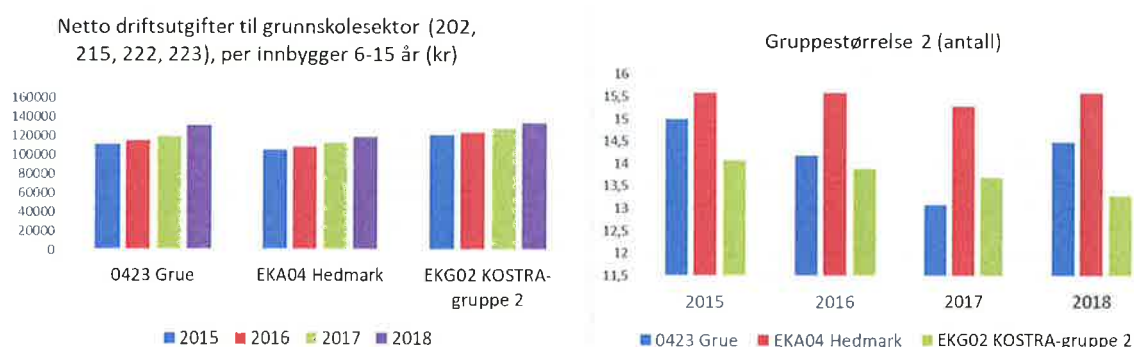

2.5.1.2 SKOLE

Antall elever på Grue barne- og ungdomsskole fortsetter å falle. Ved årsslutt i 2018 var det 405 elever, tabellen under viser status ved skoleårets slutt samt antall elever som vil kreve mere ressurser mht bakgrunn. En utfordring for skolen er derfor og gradvis redusere bemanningen i tråd med fallende elevtall, samtidig som kvaliteten på undervisningen skal opprettholdes. I 2017 ble også antall EMA elever dramatisk redusert, noe som medførte at kommunen måtte starte en nedbemanningsprosess, i tillegg til den planlagte nedskaleringen. Det er kun assistenter ved skolen som ble berørt av denne nedbemanningen, og ikke det pedagogiske personalet.

	30.06.16	30.06.17	30.06.18	Per dato
Antall elever totalt	449	446	434	406
Ant. EMA	36	23	16	16
Antall som bor på barnevernsinstitusjon	*	9	5	5

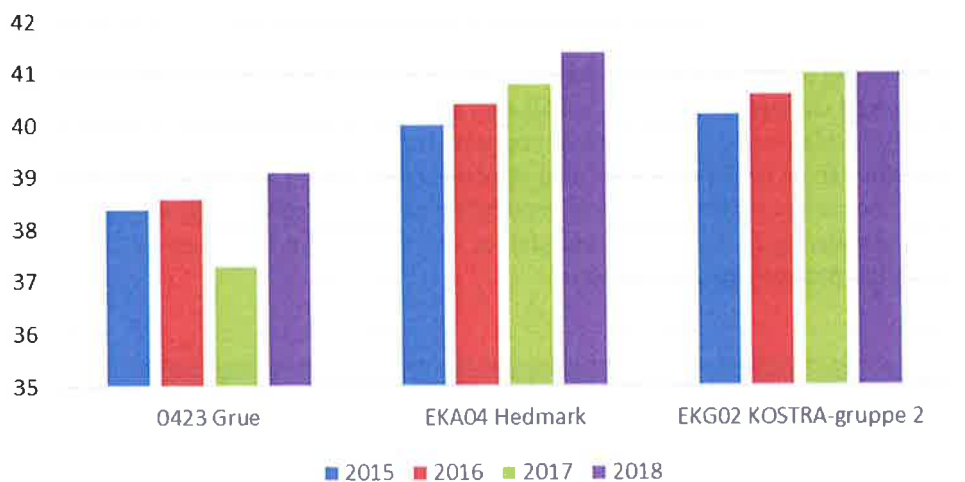
Netto driftsutgifter pr elev i grunnskolen øker, og vi er nå på snittet med kostra gruppe 2 men over snittet i Hedmark. Dette er vist i figuren. Vi ser også at gruppe størrelsen har sunket frem til 2017, men økte igjen for 2018. Vi ligger høyere enn Kostra gruppen, men under Hedmarksnittet. Her vil skole struktur ha en påvirkning o vi bør ligge i det øvere skiktet mht at vi har kun en skole.

Når vi ser på grunnskolepoeng har dette falt fra 2016 til 2017, men det har økt igjen til 2018. Det kan tyde på at kullet i 2017 hadde noen andre faktorer med seg i tillegg til at det jobbes godt med utviklingen av skoleresultater i Grue. Hvis vi måler gruppestørrelsen så ligger Grue under snittet i Hedmark, men over Kostra gruppen. Dette sier noe om skolestrukturen.

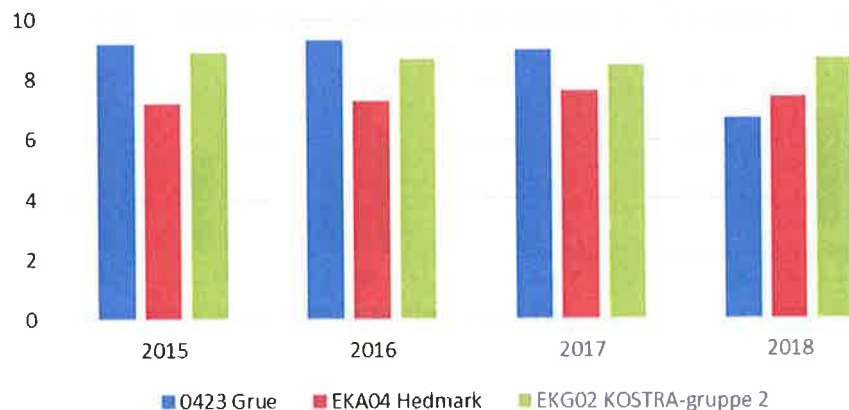

Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)

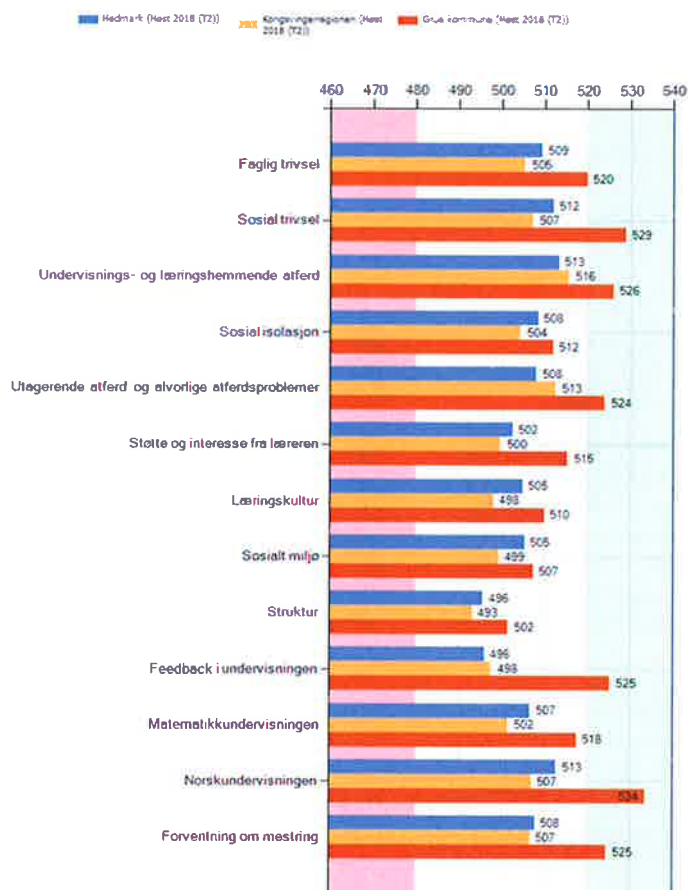
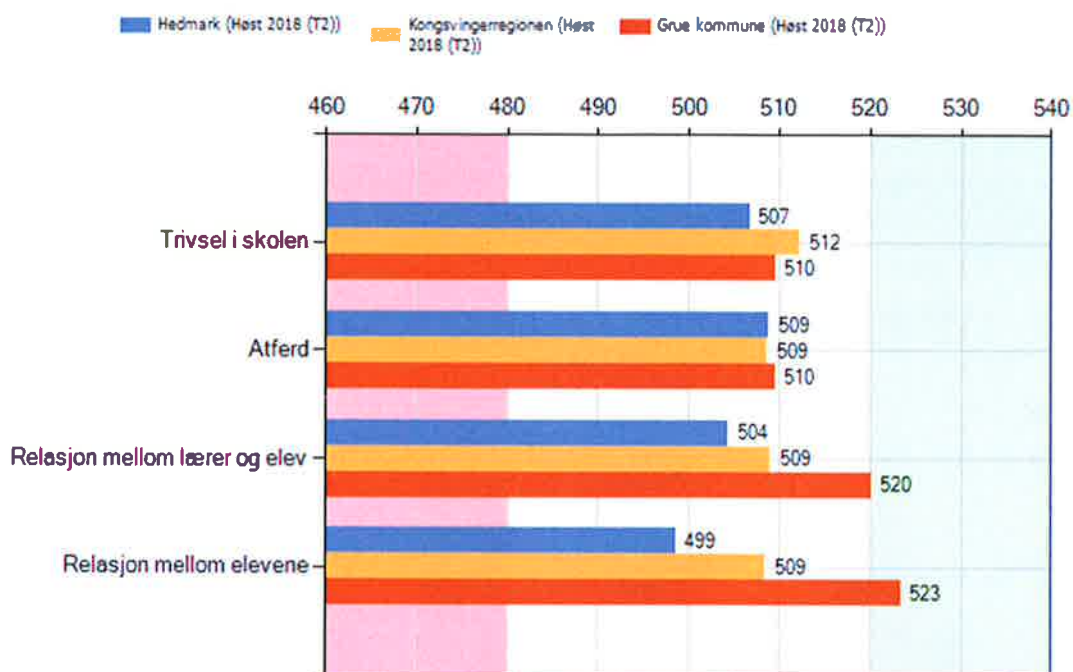
Det har vært en reduksjon i andel elever med spesialundervisning i perioden 2015-2018, men med variasjoner mellom de ulike trinnene. Det er en relativt stor andel på ungdomstrinnet og dette har sammenheng med to faktorer. Det er en fortsettelse av tidligere praksis med relativt lav terskel for å gi spesialundervisning når en elev har utfordringer med læring/ grunnleggende ferdigheter. Den andre faktoren er knyttet til barnevernstiltak i Grue i aldersgruppen 13 – 16 år, og derigjennom behov for ekstra støtte i opplæringssituasjonen.

Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)

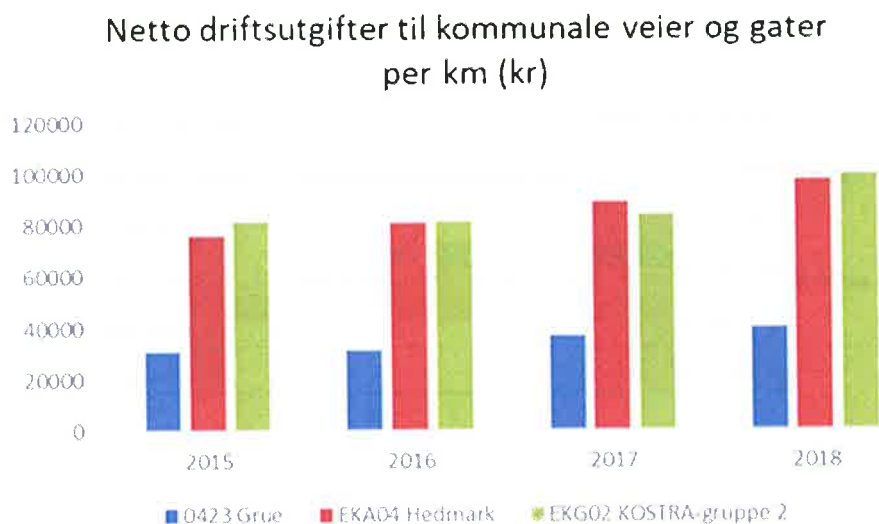
Elevkartleggingen i prosjektet Kultur for læring viser gode resultater for Grue barne og ungdomsskole.

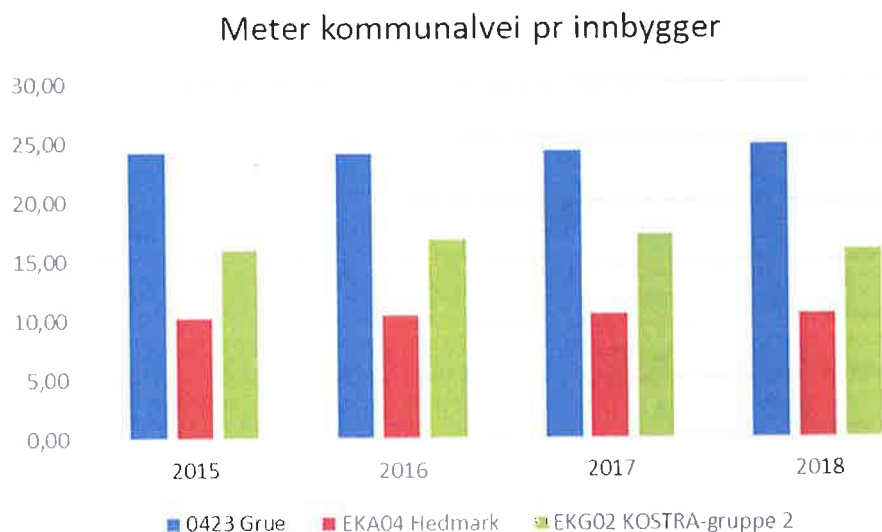

2.5.2 Strategisk område samfunn og næring

Grue kommune ligger lavt på vedlikeholdskostnader både på kommunale veier og eiendom. Grue kommune ligger betydelig lavere enn samtlige sammenligningsgrupper på begge disse indikatorene. Den andre figuren under viser driftsutgifter pr kilometer kommunal vei. Som det fremgår av figuren, ligger Grue betydelig under de det er naturlig å sammenligne seg med på dette området. Målt mot KG2 ligger vi kr 60145,- pr kilometer veil under

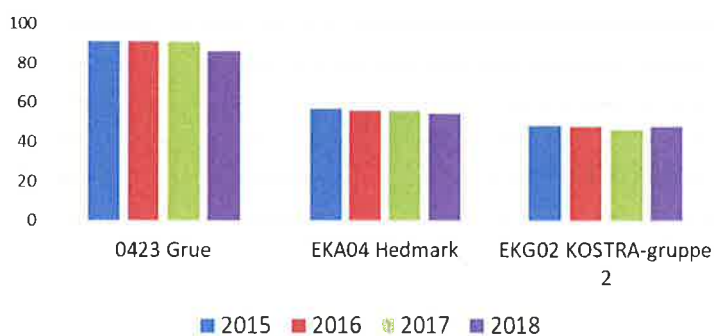
Grafen under viser at Grue kommune har mere meter kommunal vei pr innbygger enn de vi sammenligner oss med. Det er derfor grunnlag for å vurdere eierforholdene til veier i Grue. Ikke minst med tanke på at vi ikke prioriterer midler til å vedlikeholde disse.

Grue har også veldig liten andel kommunal vei med fast dekke. 86,1 % av veiene har ikke fast dekke. Dette kan indikere at kommunaleveier ikke er veier med stor allmen ferdsel, men til enkelte grupperinger eller få beboere.

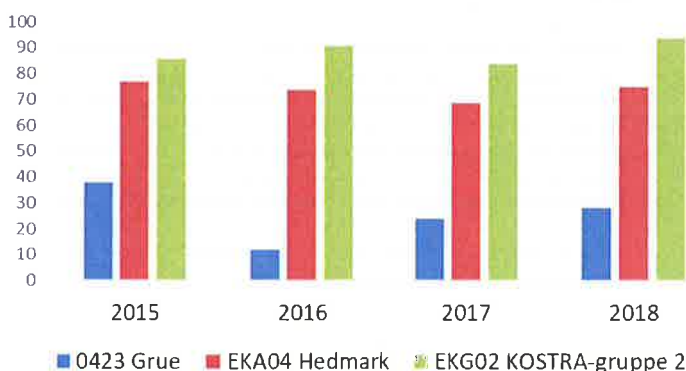

Andel kommunale veier og gater uten fast dekke
av alle kommunale veier og gater (prosent)

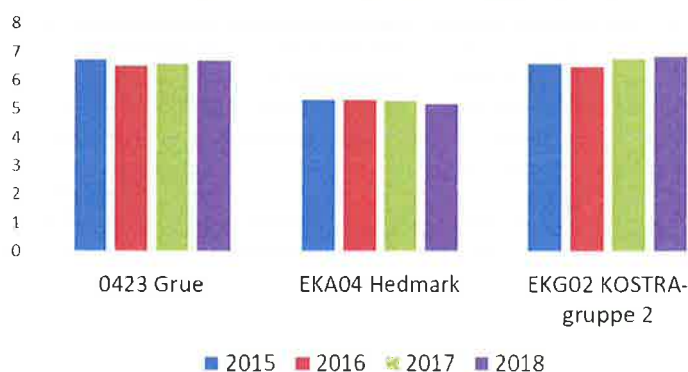
Grue prioriterer vedlikehold av eiendeler lavt, vi har mye eiendeler, men prioriterer vedlikehold av disse lavt. For eiendomsmassen bruker vi nesten 66 kroner mindre til vedlikehold pr. kvm i kommunale bygg enn gjennomsnittet i Hedmark fylke. Dette gjør at byggene forfaller og etterslepet på vedlikehold øker. Det er laget en egen plan som synliggjør behovet, men det er ikke funnet midler til å prioritere opp dette området.

Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter (kr)

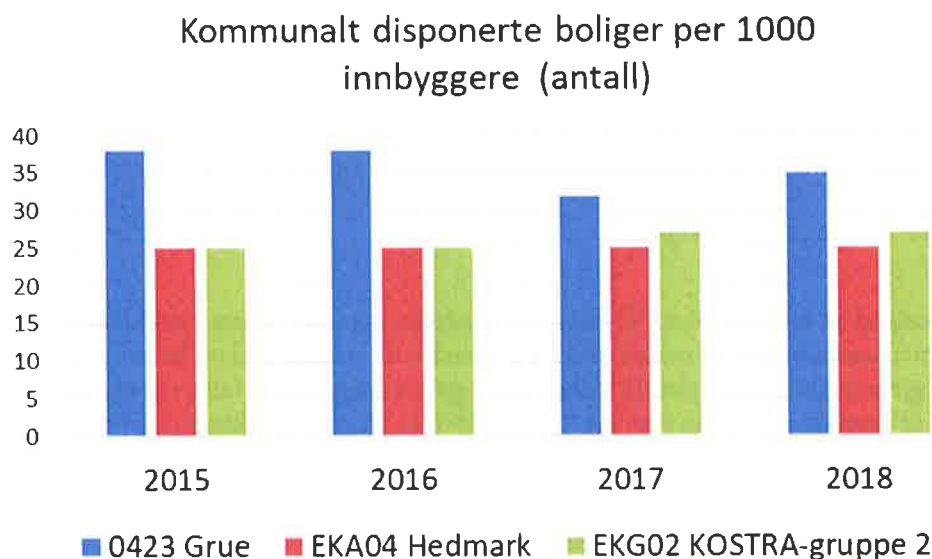

Fordelingen mellom formålsbygg og andre bygg viser at Grue kommune har mye mere kommunale boliger enn de vi sammenligner oss med, men vi har tilnærmet lik antall kvm pr innbygger på formålsbygg. Dette indikerer at Grue bør vurdere om de skal være så stor aktør på boligutleiemarkedet.

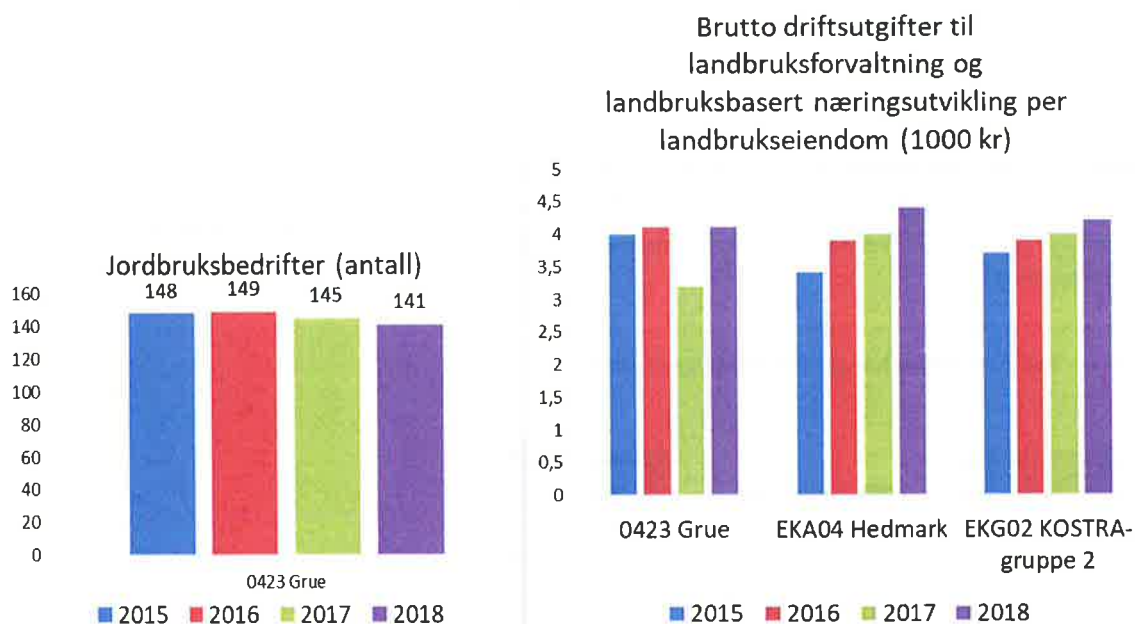
Areal på formålsbygg per innbygger (m2)

Grue kommune har ca 8-10 flere kommunale boliger pr 1000 innbygger enn de vi sammenligner oss med. Med vårt antall innbyggere utgjør dette mellom 37-46 boliger.

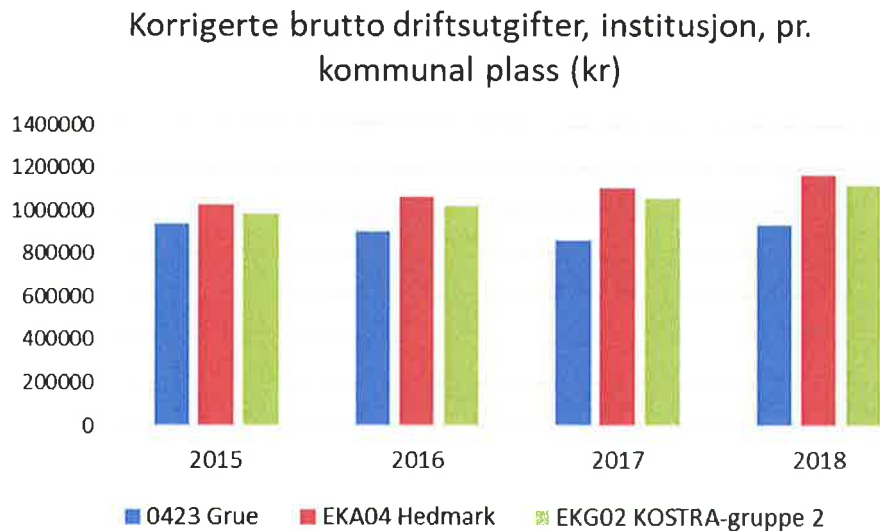
Grue kommune er en landbrukskommune og derfor vil dette området være av betydning for næringslivet og utviklingen. Siste fire år har antall jordbruksbedrifter sunket med 7 stk, fra 148 til 141 bedrifter. Vi ser at ressursbruken på landbruksbasert næringsutvikling og forvaltning pr landbrukseiendom har økt i perioden, men ikke på samme nivå som de vi sammenligner oss med.

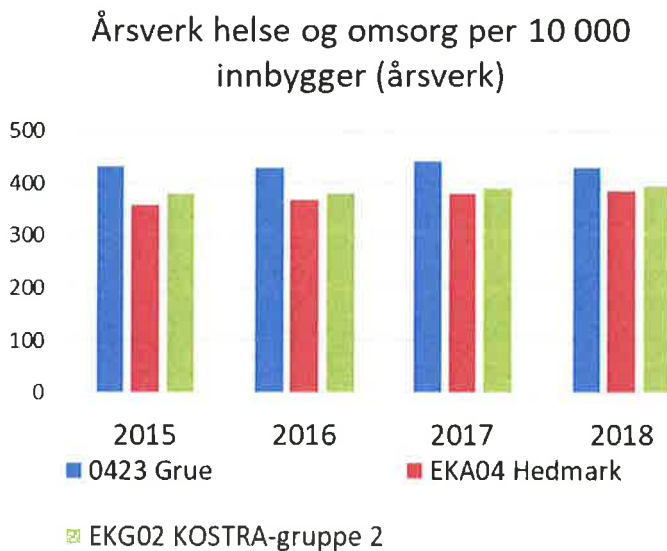
2.5.3 Strategisk område helse og velferd

NB: For 2018 er det i skrivende stund ikke kommet kostra data på alle områder innen pleie og omsorg, derfor er det noe begrenset med sammenligninger her.

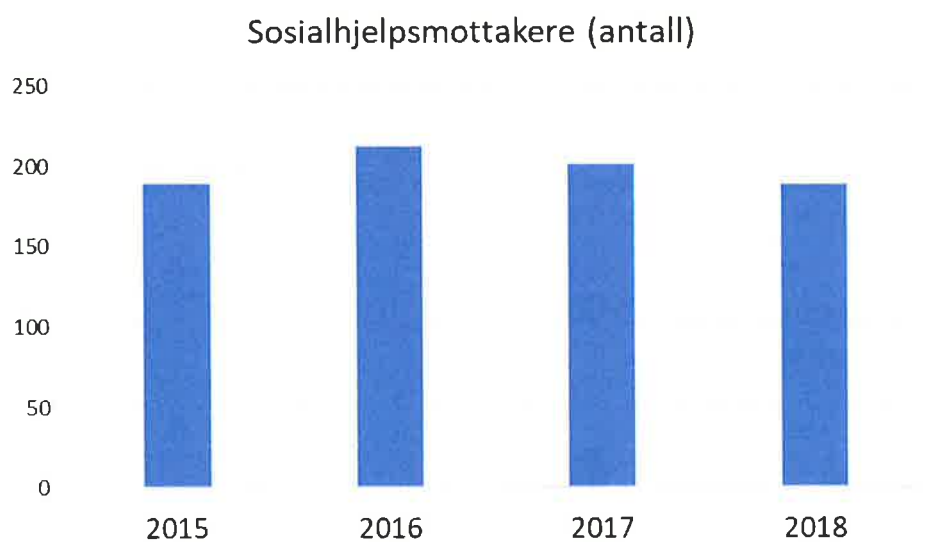
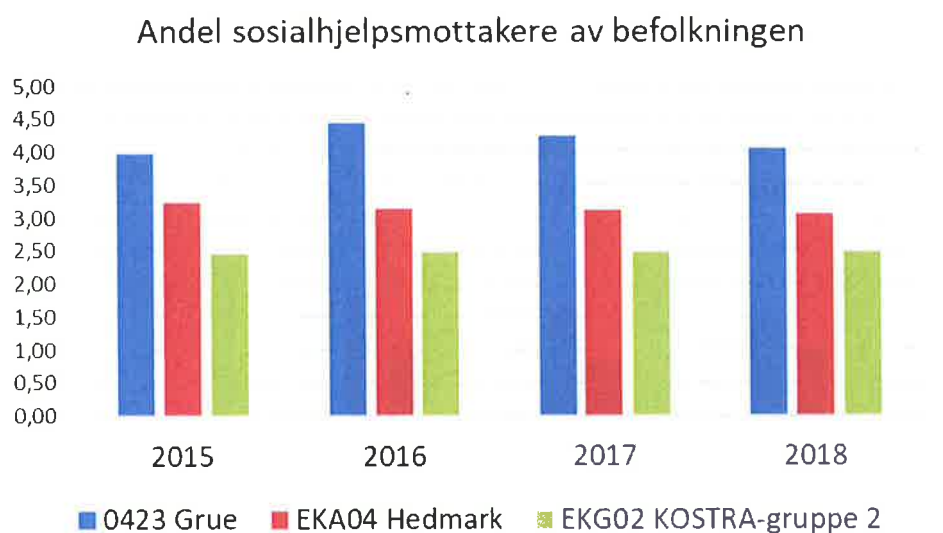
Korrigerte brutto driftsutgifter pr institusjonsplass har hatt en nedgang frem til 2017, men ble økt i 2018, men Grue ligger lavere enn Hedmark og lavere enn kostragruppe 2. Dette er et resultat av omstillinger innen pleie- og omsorg over flere år, og viser at Grue kommune, tross demografiske utfordringer med mange eldre, drifter tjenestene kostnadseffektivt.

Når vi måler årsverk innen helse og omsorg pr 10 000 innbygger, så ligger Grue over gjennomsnittet, men dette har sammenheng med at vi har en større andel eldre og pleietrengende enn de vi sammenligner med. Pga omleggingen hos SSB og kostra tallene er noen typiske indikatorer blitt borte noe som gjør sammenligninger på noen spesifikke felt vanskeligere.

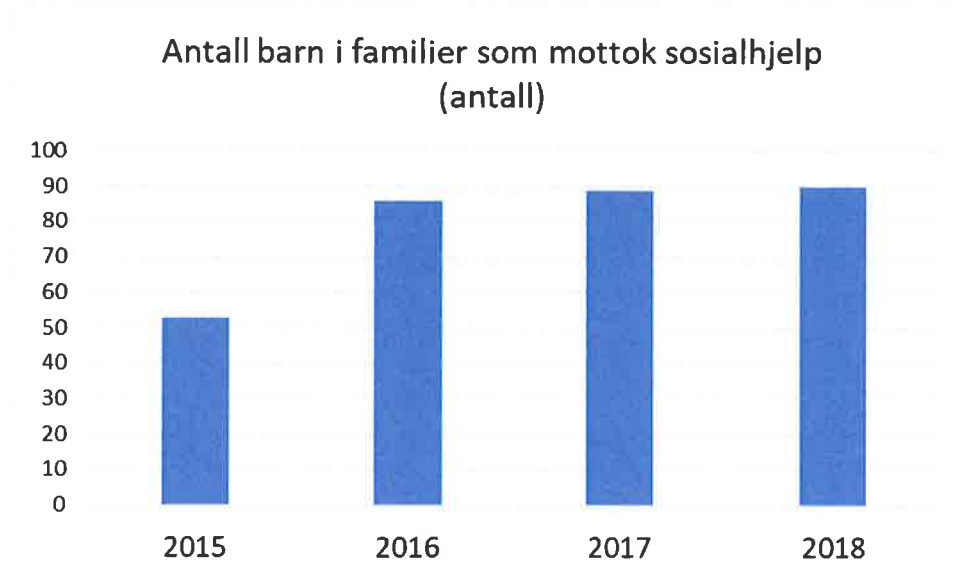

En betydelig utfordring for Grue, og for øvrig hele Solør, er veksten i sosialbudsjettet. Andelen sosialhjelpsmottakere totalt er på 4,05% for 2018, noe som er en liten nedgang. Men det er over 1,5 prosentpoeng høyere enn snittet KG 2, noe som er bekymringsfullt.

Av figuren over fremkommer det at antall sosialhjelpsmottakere har gått ned. Men antall barn som bor i familier som mottokk sosialhjelp har økt og det er en stor andel av barna i Grue som gjør det. Dette påvirker barnas muligheter til aktivitet og læringsmuligheter på mange plan.

2.6 Internkontroll og tilsyn

I kommunelovens § 48 nr. 5 er det inntatt en bestemmelse om at det i årsberetningen skal redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll i virksomheten. I tillegg til kontrollaktiviteter knyttet til gjennomføringen av konkrete oppgaver, aktiviteter og prosesser omfatter intern kontroll også virksomhetsovergrepene systemer og strukturer som fullmakter, fordeling av roller og ansvar i virksomheten, kompetanse, kultur og holdninger, mv.

Selv om enhetslederne har ansvaret for intern kontroll i virksomheten bidrar alle arbeidere til intern kontroll i sitt daglige arbeid ved å gjennomføre sine oppgaver. En strukturert prosess for intern kontroll vil gi viktige bidrag til læring og forbedring i virksomheten.

Intern kontroll generelt og økonomisk intern kontroll er prosesser som er utformet for å gi en rimelig sikkerhet knyttet til måloppnåelse innenfor områder som:

- Målrettet og effektiv drift
- Pålitelig rapportering
- Overholdelse av lover og regler

Rådmannen skal i henhold til kommunelovens § 23 påse at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll. Revisor skal også i henhold til revisjonsforskriftens § 3, 3. ledd kontrollere at den økonomiske internkontrollen er ordnet på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll.

Grue kommune arbeider mye med intern kontroll. Det er bl.a. utarbeidet et eget dokument som omhandler kvalitetsarbeidet i kommunen herunder arbeid risiko- og sårbarhetsanalyser: «Beskrivelse av system for Risikobasert virksomhetsstyring/Kvalitetssystem i Grue».

Dokumentet oppsummerer status på samtlige sektorovergrepene dokumenter – herunder delegasjonsreglement, administrative fullmakter til rådmannen, arbeidsgiverstrategi, økonomi- og finansreglement, anskaffelsesreglement, personalhåndbok, arbeidsreglement, kompetanseutviklingsplan, IA-plan, etiske retningslinjer, HMS, Krise og beredskap, arkivplan og dokumenthåndtering, datasikkerhet og personvern med mer.

Økonomireglementet er sentralt i internkontrollaktivitetene. Hovedmålet med økonomireglementet er å legge til rette for en god økonomistyring og en effektiv økonomiforvaltning i kommunen basert på prinsippene om mål- og rammestyring.

Økonomireglementet har følgende formål:

- Å bidra til en effektiv og forsvarlig økonomiforvaltning i kommunen
- Å bidra til en bedre økonomistyring
- Å gi de folkevalgte et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag
- Å hindre misligheter - internkontroll

Reglementet skal videre bidra til å dokumentere hovedelementene i viktige økonomirutiner innenfor blant annet kjøp av varer og tjenester, bygg- og anleggsprosjekter med mer. Eget reglement for finansforvaltning er utarbeidet. Økonomireglementet gir rammer for hvordan kommunens ansatte skal opptre i økonomiforvaltningen. Fakturakontroll, attestasjon og anvisning skjer gjennom fullmakter i elektroniske systemer.

Kontrollrutinene i alle ledd er bygd opp slik at ingen ansatte skal utføre alle funksjoner i arbeidsprosess uten kontroll fra en overordnet eller personer med andre myndigheter. Økonomirutinene er bygd opp slik at tilgangskontroller, attestasjonsfullmakter og

anvisningsmyndighet i de elektroniske systemer ajourføres jevnlig for å redusere risiko for feil og samtidig bygge kontroll omkring rutinene for å oppfylle kravene til god kommunal regnskapsskikk.

Kommunen benytter det elektroniske kvalitetssystemet KF kvalitetssystem, som er levert av kommuneforlaget. Det er et web-basert ledelsesverktøy for kvalitetsstyring der alle styrende dokumenter, prosedyrer, avvik og risikostyring kan forvaltes. Enhetenes intern kontroll gjennomføres som kontroll av om styrende dokument og prosedyrer følges som forutsatt.

For at dette skal gi mening må dokumentene være oppdatert og må revideres i henhold til relevante tidsperioder. All historikk om dokumenter og avvik blir ivaretatt. Avvik skal meldes i KF, og behov for korrigerende tiltak skal vurderes/iverksettes av enhetsleder. Dersom det ikke følges opp av enhetsleder, vil kommunalsjefer og til slutt rådmann motta avviket for oppfølging.

Status eksterne tilsyn:

I dette kapittelet framgår oppfølgingen av kommunens eksterne tilsyn. Følgende eksterne systemtilsyn har vært utført/har påvirket vårt arbeid i 2018:

Avvik innebærer lovbrudd. Merknader er ikke lovbrudd, men er anbefalinger om at det bør gjennomføres forbedringer.

Tilsynsmyndighet	Tilsyn utført	Resultat av tilsyn	Status for tilsynsavvik pr. 31.12.2018
Arbeids tilsyn e t:			
Tilsyn på dagsenter for personer med demens	20.04.2018	Ingen avvik.	
Fylkes mannen:			
Stikkprøvetilsyn HDO og sykehjem	16.11.2016	Avvik dokumentasjon på pasient og brukerrettighetsoven § 4 A.	Tiltak iverksatt. Dialog med fylkesmannen gjennom hele 2017. Lukket 2018
Tilsyn med hjemmetjenester i Grue kommune, legemiddelhåndtering og ernæring.	17.04.2018 - 18.04.2018	Avvik på ernæring, ikke avvik på medikamenthåndtering.	Arbeidet med å lukke avviket foregår fremdeles.
Tilsyn rus og psykiatri	02.10.2018 - 04.10.2018	Avvik ved at kommunen mangler system som sikrer, ved systematisk styring og kontroll, at alle voksne personer med samtidig rusmiddelproblem og psykisk lidelse får koordinerte og sammensatte tjenester etter lovverket.	Frist for å lukke avvik og en tilbakemelding på at tiltakene er gjennomført og hvordan de er evaluert fra ledelsen innen 15.09.2019.
Nasjonalt tilsyn v/Fylkesmannen i Hedmark innen oppvekst. 2 temaer; forvaltningskompetanse og tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen.	Endelig rapport mottatt 12.09.2017	Funnet noen avvik.	Frist til 16.04.2018 for å lukke avvikene. Løpende dialog med Fylkesmannen. Det er ikke mottatt endelig svar fra Fylkesmannen om avvikene anses som lukket. Dette er svært forsinket fra fylkesmannens side pga stor arbeidsmengde.
Mattils yne t:			
Uanmeldt tilsyn Hovedkjøkken	24.10.2018	Ingen avvik	
Glåmdal brannvesen IKS:			
Særskilte brannobjekt	Årlig	Hvert år blir det gått tilsyn ved alle bygg som er særskilte brannobjekt.	Det arbeides med alle avvik i henhold til handlingsplan og økonomiplan.
Ei-tils yn:			
Alle bygg	Årlige stikkprøver	Enkelte avvik	Utbedres fortløpende

2.7 Klima og miljø

Delmål 1 Klimaprogrammet

- Det er fattet politisk vedtak på hvordan energi- og klimaplanen skal følges opp. I praksis har ikke dette fungert etter intensjonene, og det er ikke prioritert å bevilge spesielle midler til administrativ oppfølging. Arbeidet med planen integreres i administrasjonens løpende oppgaver noe som gjør prioriteringen av dette mere sårbart og vanskelig.

Delmål 2 Landbrukssektoren

- Alle som søker produksjonstilskudd har utarbeidet miljøplan. Miljøplanen inneholder en gjødselplan og sprøytejournal. Dette bidrar til å optimalisere gjødselbruken, unngår avrenning og tap av næringsstoffer.
- Flere brukere benytter seg av presisjonsgjødsling. Det kjøres etter GPS og tilføres riktig gjødsel i forhold til jordsmonnstype og næringsbehov.
- Regionale miljøtiltak i jordbruket gjennomføres i Grue ihht. nasjonale mål og virkemidler.
- Det ble gjennomført oppgradering av et felles kanaliseringsanlegg for jordbruket på Namnå. Tiltaket bidrar til redusert erosjon, mindre næringsstoffer på avveie og dermed mindre klimautslipp fra jordbruket.
- Klimatilskuddene i skogbruket (gjødsling, tettere planting og suppleringsplanting) ble godt utnyttet i Grue. Hele 4939 daa hovedsakelig eldre- og gammel furuskog ble gjødslet. Glåmdalskommunene gav 25 % tilskudd til ungskogpleie og 20 % markberedning. Rekordresultat for ungskogpleie i Grue med 8422 daa (høyest i Hedmark). Aktiv skogskjøtsel er et svært godt klimatiltak, tette foryngelser og god pleie av ungskogen gir framtidstrær i rask vekst og store opptak av CO₂.

Delmål 3 Stasjonær energibruk og enøk i bygg og prosessindustri

- Grue kommune har i tidligere år satt av investeringsmidler til ENØK-tiltak. Enhet for eiendom har stor fokus på energi og energioppfølging av kommunale bygg. Enheten har eget web basert EOS-system for kartlegging og oppfølging av alle kommunale bygg.
- Kommunens mål for reduksjon i energiforbruk har de siste årene vært på 2 % pr. år. Siste års reduksjon i energiforbruket i kWh har vært på 2,4 %. Innsparinger i forbruk fra 2009 til 2018 har vært på hele 25 %. Selv om Grue kommune har hatt en reduksjon i forbruk, har de høye energiprisene gitt en økning i energikostnader.
- Økningen har vært på hele 12,6 % i strømkostnader, og 3,1 % i økt fjernvarmekostnader

Delmål 5 Transportsektoren

- Planen gang- og sykkelveg fra Brynn til Grue får byggestart tidligst 2018. Her må det jobbes videre mot vegvesenet.
- Planoverganger på Namnå i regi av Jernbaneverket er ferdig.
- Fast dekke ble lagt på Veslekilaveien for å motvirke støv.
- Det ble byttet 285 HQL-armaturer til LED i 2018 og vi fikk gjennomført også det som var planlagt for 2019 innenfor 2018 rammen. De nye armaturene bruker ca 45W og det vil si ca 100W mindre enn de gamle lampene, men de fleste ble etter leverandørens anbefaling bare satt ned til 50% på natta, de bruker da bare fra ca 18 – 25 W litt etter som type lampe. Lamper i 8 m master bruker mer strøm enn de i 5 m master. Alle lampene er programmert til å lyse med 80% av maks også på kveld og morgen for at lampene skal vare lenger.

- Vi har ingen HQL- lamper igjen nå, men vi har ca. 35 stk høytrykk natrium. Disse bruker ca 70 W og de fleste er i Kirkenær sentrum. Disse er forholdsvis nye og bruker så lite strøm at det ikke er lønnsomt å bytte dem enda.

Del 3: Medarbeidere og organisasjon

3.1 Likestilling

Grue kommune sin arbeidsgiverstrategi formulerer følgende målsetninger og strategier under pkt 2.5 mangfold og inkludering:

2.6 Mangfold og inkludering

Mål: • Alle ansatte skal behandles likeverdig og med respekt uansett kjønn, alder, livssyn og etnisk bakgrunn • Alle ansatte skal gis likeverdige muligheter til jobbdeltakelse uavhengig av funksjonsnivå	Mangfold og inkludering innebærer: • bedriftskultur og arbeidsmiljø som fremmer grunnleggende prinsipper om likestilling og likeverd (se definisjon) • videreføre og videreutvikle IA – arbeidet (Inkluderende arbeidsliv) • lik lønn for likt arbeid • bedre kjønnsbalanse i organisasjonen gjennom rekrutteringstiltak • tilrettelegging av arbeidsplasser slik at de tilfredsstiller individuelle behov (jfr. IA-planen) • bidra til informasjon og åpenhet i forhold til ulik kulturbakgrunn og livssyn
Suksessfaktorer: • Handle på bakgrunn av kommunens verdier (REAL)	
Definisjoner/ forklaringer: Likestilling er en menneskerett. Alle har rett til å bli vurdert og behandlet ut fra sine personlige evner og egenskaper, ikke ut fra andres forestillinger knyttet til kjønn, etnisk eller religiøs tilhørighet, seksuell orientering, alder eller funksjonsevne. Kommunestyret 25-02.2008 – (revidert)	

Kjønnsbalanse

Det er svært høy dominans av kvinner når det gjelder ansatte i Grue kommune, som figurene videre vil vise. Det er også en overvekt av kvinnelige politikere i kommunestyret. Blant ledere er det en klar overvekt av kvinner (80 %). Høyest andel menn er det i enhetene landbruk og teknikk, og eiendom. Når det gjelder barnehage er det ikke registrert fast ansatte menn. Andelen kvinner er stabil for alle grupper av ansatte.

Kjønnsbalanse folkevalgte

	2017		2018	
	Andel kvinner i prosent	Andel menn i prosent	Andel kvinner i prosent	Andel menn i prosent
Kommunestyret	58 %	42 %	58 %	42 %
Formannskapet	43 %	57 %	43 %	57 %

Kjønnsbalanse ansatte

Kjønnsbalanse ansatte	2017		2018	
	Andel kvinner i prosent	Andel menn i prosent	Andel kvinner i prosent	Andel menn i prosent
Alle ansatte	84 %	16 %	81 %	19 %
Samfunn og næring	62 %	38 %	57 %	43 %
Oppvekst	85 %	15 %	84 %	16 %
Helse og velferd	90 %	10 %	89 %	11 %
Rådmann, politisk styring og stab	75 %	25 %	67 %	33 %

Andelen menn totalt har økt litt fra 2017. Størsts endring er det innenfor Rådmann, politikk og styring.

Ansatte heltid/ deltid

Ansatte heltid/ deltid	2017			2018		
	Av alle kvinner	Av alle menn	Av alle ansatte	Av alle kvinner	Av alle menn	Av alle ansatte
Heltid	38 %	45 %	39 %	37 %	42 %	38 %
Deltid	62 %	55 %	61 %	63 %	58 %	62 %

Tabellen viser et ganske stabilt forhold mellom menn og kvinner når det gjelder andel heltid/deltid, men en svak dreining mot mer deltid.

Snittlønn kvinner og menn

Gj.snittlønn kvinner og menn	Snittlønn		Kvinnens lønn i prosent av menns lønn
	Kvinner	Menn	
2016	kr 449 515	kr 451 202	99,60 %
2017	kr 450 069	kr 456 028	98,70 %
2018	kr 457 361	kr 474 420	96,40 %

Sett under ett har vi langt på vei likestilling når det gjelder lønn. Ser en på de enkelte strategiske områdene er variasjonene større.

Snittlønn i de ulike strategiske områdene, kvinner og menn:

Snittlønn i de ulike strategiske områdene, kvinner og menn:	2017		2018	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Samfunn og næring	kr 425 588	kr 446 790	kr 430 741	kr 449 042
Oppvekst	kr 471 085	kr 458 206	kr 486 945	kr 518 896
Helse og velferd	kr 433 200	kr 412 957	kr 441 201	kr 426 545
Rådmann, politisk styring og stab	kr 555 876	kr 654 040	kr 529 179	kr 598 483

Tabellen er ikke vist på enhetsnivå da flere enheter så små at tallene ikke vil gi noen mening.

Tabell gjennomsnitt lønn ulike yrkesgruppe:

I tabellen nedenfor vises gjennomsnittelig lønn for de største yrkesgruppene som er sammenlignbare, knyttet til at noen er svært mannsdominert og noen er svært kvinnedominert. Dette kan også ha sammenheng med alder/ ansiennitet, videreutdanning og ansvar tillagt stillingen.

Grupper/ utdanningsgrupper	Gj.sn lønn 2017	Gj.sn lønn 2018	Andel Kvinner	Andel menn
	2017	2018	2018	2018
Politikere	kr 789 311	kr 812 994	100 %	0 %
Rådmann, kommunalsjef og enhetsledere	kr 617 663	kr 628 038	73 %	27 %
Førskolelærer	kr 473 468	kr 503 725	100 %	0 %
Lærer	kr 510 996	kr 525 370	80 %	20 %
Sykepleiere	kr 463 609	kr 474 218	98 %	2 %
Sosionom/ vernepleier/ barnevernspedagog	kr 464 845	kr 471 559	100 %	0 %
Ingeniør	kr 512 667	kr 512 667	33 %	67 %
Fagarbeider – drift	kr 398 606	kr 401 722	94 %	6 %
Hjelpepleier/Fagarbeider – omsorg	kr 405 117	kr 414 301	88 %	12 %
Fagarbeider barn og unge	kr 408 312	kr 419 420	75 %	25 %
Andre yrkesgrupper	kr 402 535	kr 410 563	78 %	22 %
Andre høyskoleutdannede	kr 489 582	kr 509 608	70 %	30 %

3.2 Sykefravær

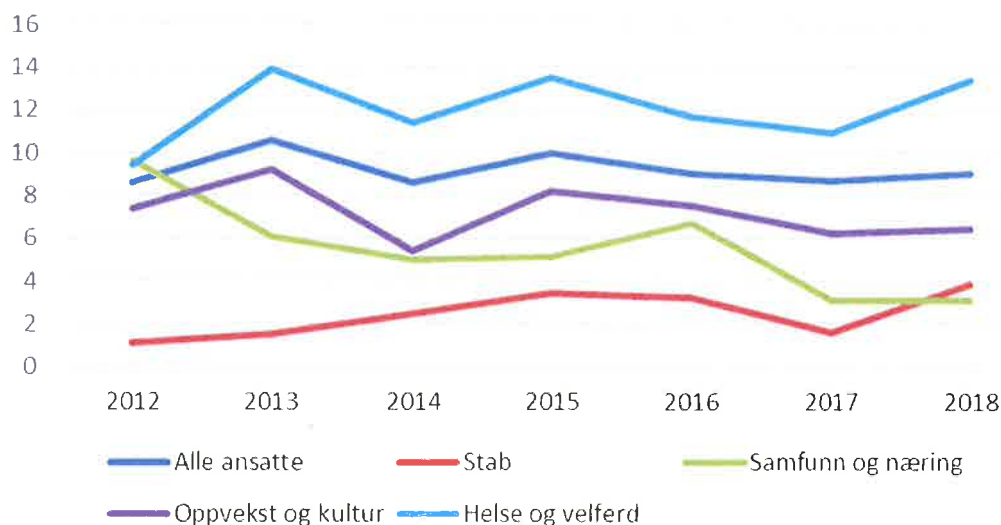
Tabellen viser sykefraværsutviklingen -alle ansatte for årene 2012 – 2018 og spesifisert for stab og de 3 strategiske områdene. Det er det totale sykefraværet inkludert både egenmeldt og legemeldt fravær. Det egenmeldte fraværet var 1,37 % i 2018 slik at det legemeldte var 7,67 %. Dette ligger 0,6 % over målet som er satt.

Det har vært en positiv utvikling etter 2013, med en liten oppgang igjen i 2018. Siden da vises en reduksjon av sykefraværet fra 10,6 % til 9,0 % i gjennomsnitt for året. Gjennomsnittet i perioden er på 9,2%

Sykefraværsutvikling fra 2012 – 2018

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Alle ansatte	8,6	10,6	8,6	10	9	8,7	9,0
Stab	1,1	1,5	2,5	3,4	3,2	1,6	3,8
Samfunn og næring	9,6	6,1	5	5,1	6,7	3,1	3,1
Oppvekst og kultur	7,4	9,2	5,4	8,2	7,5	6,2	6,4
Helse og velferd	9,4	13,9	11,4	13,5	11,7	10,9	13,4

Sykefraværsutvikling 2012-2018

Sykefraværsutvikling fordelt på kjønn

	2015		2016		2017		2018	
	KV	M	KV	M	KV	M	KV	M
Alle ansatte	10,5	7,3	9,6	6,1	9,8	3,8	10,0	4,3
Stab	3,6	2	3,2	3,6	1,3	4,4	1,4	4,6
Samfunn og næring	5,4	4,7	8,7	4,2	10	2,5	4,3	1,9
Oppvekst og kultur	8,4	7,5	7,3	8,9	7,6	4,8	7,0	1,9
Helse og velferd	12,8	13,5	11,9	10,6	11,5	6	13,7	10,5

Forskjell for kvinner og menn viser en økning i sykefraværet for både kvinner og menn på noen områder. For kvinner er det nedgang i sykefraværet de siste to årene innenfor oppvekstområdet og i samfunn og næring, mens det øker i strategisk område helse og velferd, og stabilt i staben.

3.3 Felles verdier

	Felles verdier	Kjennetegn for våre handlinger:
R	Raushet	Våre handlinger og holdninger som tjenesteytere og kollegaer bygger på samarbeid, toleranse og aksept. Vi har tillit til enkeltmennesket, fremmer kreativitet og møter nye forslag, løsninger og innspill med et åpent sinn, er imøtekommende og tar innbyggerne på alvor. Raushet handler om å dele kunnskap og erfaringer, og gi støtte til både den som lykkes og den som feiler.
E	Engasjement	Vi utfører vårt arbeid med glede og begeistring for det vi som individ og gruppe kan forme av positiv utvikling for kommunens innbyggere og det kollegiale fellesskap. Humor og glede er kjennetegn i vår organisasjon. Vi er stolte av en livskraftig og levende kommune og er ambassadører for dette i våre handlinger og ord!
A	Anerkjennelse	Vi erkjenner det fundamentale behovet for å bli akseptert og respektert som menneske. Dette betyr at alle blir sett, hørt og får bekreftelser og tilbakemeldinger.
L	Likeverd	Alle, uansett bakgrunn, skal ha de samme muligheter og rettigheter og skal møtes med respekt. Vi stimulerer forskjellighet som ressurs. Likeverd betyr rett (og plikt) til å medvirke og bidra fra sitt ståsted.

(vedtatt i kommunestyret 22.11.2011)

3.4 Etisk standard i virksomheten

Grue kommune har egne vedtatte etiske retningslinjer. Disse er å finne i personalhåndboka og er som følger:

- Grue kommune legger stor vekt på redelighet, ærlighet og åpenhet i all sin virksomhet. Både folkevalgte og ansatte har ansvar for å etterleve dette prinsippet. Som forvalter av samfunnets fellesmidler stilles det spesielt høye krav til den enkelte medarbeiders etiske holdninger i sin virksomhet for kommunen. Alle plikter lojalt å overholde de lover, forskrifter og reglementer som gjelder for kommunens virksomhet. Dette innebærer også at alle forholder seg lojalt til vedtak som er truffet.
- Medarbeiderne skal være seg bevisste at de danner grunnlaget for innbyggernes tillit og holdning til kommunen. De skal derfor ta aktiv avstand fra og bekjempe enhver uetisk forvaltningspraksis.
- Folkevalgte og ansatte skal unngå personlige fordeler av en art som kan påvirke, eller være egnet til å påvirke, handlinger, saksforberedelse eller vedtak. Dette gjelder likevel ikke gaver av ubetydelig verdi, så som reklamemateriell, blomster og lignende. Gaver omfatter ikke bare materiell gjenstander, men også andre fordeler, for eksempel i form av personlige rabatter ved kjøp av varer og tjenester.
- Ved tilbud om gaver og lignende som har et omfang som går ut over kommunens retningslinjer, skal nærmeste overordnede kontaktes. Mottatte gaver skal returneres avsender sammen med et brev som redegjør for kommunens regler om dette.
- Moderate former for gjestfrihet og representasjon hører med i samarbeidsforhold og informasjonsutveksling. Graden av slik oppmerksomhet må imidlertid ikke utvikles slik at den påvirker beslutningsprosessen, eller gi andre grunn til å tro det.
- Reiseutgifter i faglig sammenheng skal dekkes av kommunen. Unntak fra dette prinsippet kan bare skje etter særskilte vedtak.
- Kommunens folkevalgte og ansatte skal unngå å komme i situasjoner som kan medføre konflikt mellom kommunens interesser og personlige interesser. Dette kan også gjelde tilfeller som ikke rammes av forvaltningslovens habilitetsbestemmelser. Dersom personlige interesser kan påvirke avgjørelsen i en sak en har faglig ansvar for eller forøvrig deltar i behandlingen av, skal en ta dette opp med overordnede.

Eksempler på slike mulige interessekonflikter kan være:

- Forretningsmessige forhold til tidligere arbeidsgiver eller arbeidskolleger.
- Lønnet bierverv som kan påvirke ens arbeid i kommunen.
- Engasjement i interesseorganisasjon eller politisk virksomhet som berører forhold som den enkelte arbeider med i kommunen.
- Personlige økonomiske interesser som kan føre til at vedkommende medarbeider kommer i en konkurransesituasjon eller lojalitetskonflikt i forhold til kommunens virksomhet.
- Familiære og andre nære sosiale forbindelser.

- Bruk av kommunens maskiner, både eiet og leid, biler og annet utstyr kan bare skje i samsvar med fastsatte retningslinjer
- Fortrolige opplysninger som mottas i forbindelse med behandling av saker i kommunen, må respekteres og ikke brukes til personlig vinning. All informasjon som gis i forbindelse med

virksomhet for kommunen, skal være korrekt og pålitelig og ikke med hensikt gis tvetydig formulering.

- For administrative ledere i Grue kommune skal det føres en registrering av økonomiske interesser, styreverv o.l., på linje med det regelverk som gjelder for folkevalgte i Grue kommune. Registreringen omfatter rådmann, rådmannens ledergruppe, enhetsledere, og ledere av forretningsbedrifter. Rådmannen kan bestemme at fagansvarlige også skal omfattes av registreringen, herunder ansatte med sentrale innkjøpsfunksjoner.

3.5 Medarbeiderundersøkelsen

Grue kommune innførte i 2017 KS sin nye medarbeiderundersøkelse 10-faktor. 10-faktor er en forskningsbasert undersøkelse som er utviklet i samarbeid mellom KS og professor Linda Lai ved Handelshøgskolen BI. Den tar utgangspunkt i 10 faktorer som ut fra et forskningsbasert syn er viktige innsatsfaktorer for å oppnå gode resultater i forhold til organisasjonens mål og kvalitet på tjenestene. Undersøkelsen danner grunnlag for utvikling av medarbeidere, ledere og organisasjon.

Nedenfor følger resultatene fra gjennomføringen 2017 og 2018. Det skal gjennomføres på nytt i 2019.

Faktor	Navn	Grue 2017	Grue 2018	Norge	Beskrivelse
Faktor 1	Oppgavemotivasjon	4,2	4,2	4,3	Motivasjonen for oppgavene i seg selv, det vil si om oppgavene oppleves som en drivkraft og som spennende og stimulerende. (Også kalt indre jobbmotivasjon)
Faktor 2	Mestringstro	4,4	4,3	4,3	Mestringstroen gjenspeiler hver enkelt medarbeiders tiltro til egen kompetanse og mulighet til å mestre utfordringer i jobbsammenheng.
Faktor 3	Selvstendighet	4,3	4,3	4,2	Medarbeidernes opplevelse av å ha mulighet til å jobbe selvstendig og gjøre egne vurderinger i jobben sin, basert på egen kompetanse, og innen en definert jobbrokke.
Faktor 4	Bruk av kompetanse	4,3	4,3	4,2	Medarbeidernes opplevelse av å få brukt egen jobbrelevante kompetanse på en god måte i sin nåværende jobb.
Faktor 5	Mestringsorientert ledelse	3,7	3,7	4	Ledelse som vektlegger at den enkelte medarbeider skal få utvikle seg og bli best mulig ut fra sine egne forutsetninger, slik at medarbeideren opplever mestring og yter sitt beste.
Faktor 6	Rolleklarhet	4,3	4,4	4,3	Høy rolleklarhet innebærer at forventningene til den jobben medarbeideren skal gjøre er tydelig definert og kommunisert.
Faktor 7	Relevant kompetanseutvikling	3,7	3,7	3,7	Relevant kompetanseutvikling er avgjørende for at medarbeiderne til enhver tid er best mulig rustet til å utføre sine oppgaver med høy kvalitet, og er avgjørende for kvaliteten på de tjenester som leveres, uansett hvilken type tjeneste vi snakker om.
Faktor 8	Fleksibilitetsvilje	4,5	4,4	4,5	Medarbeiderens villighet til å være fleksibel på jobb og tilpasse sin måte å jobbe på til nye behov og krav.
Faktor 9	Mestringsklima	3,9	4	4,1	I et mestringsklima motiveres medarbeiderne av å lære, utvikle seg og gjøre hverandre gode, fremfor å rivalisere om å bli best.
Faktor 10	Nytteorientert motivasjon	4,6	4,7	4,7	Motivasjon for å gjøre noe nyttig og verdifullt for andre, også kalt prososial motivasjon, er en viktig drivkraft for mange og har en rekke godt dokumenterte, positive effekter.

I 2018 var svarprosenten på 64 %. Det har vært gjennomført omfattende etterarbeid på enhetene, hvor det har vært plukket ut mål og fokusområder som enhetene jobber videre med.

Del 4: Økonomi og finans

4.1 Hovedtrekk i økonomisk utvikling og status 2018

Alt i alt har 2018 vært et år der Grue fortsetter å gå i riktig retning økonomisk på overordnet nivå. Opparbeidet underskudd tidligere år er i sin helhet dekket inn, driftsutgiftene er kommet ned på et lavere nivå og likviditeten er i svak bedring. Disposisjonsfondet er på ca. 6,36 millioner kroner. Dette kan øke til 10,57 mill forutsatt kommunestyrets disponering av årets resultat til dette formålet. Disposisjonsfondet burde vært på mellom 3-5 % av driftsinntektene noe som tilsvarer 12,6-21,0 mill for Grue kommune. For 2018 er disposisjonsfondet bare på 1,52 % av driftsinntektene. Grue kommune har en svært sårbar økonomi og tilnærmet ingen buffer.

Regnskapsmessig resultat for 2016 førte til at Grue kommune dekket inn opparbeidet merforbruk i sin helhet og med det kom ut av ROBEK i 2017 som er et tegn på at utviklingen går i riktig vei.

Enhetene totalt sett har ca 0,4 millioner kroner høyere utgifter enn budsjettert totalt sett, men det er store variasjoner mellom virksomhetene.

Det er nødvendig å bygge opp reserver i form av disposisjonsfond i årene som kommer. Fondet er minimalt og burde vært betydelig høyere for å møte uforutsette hendelser, vedlikehold av eiendom og veg, og til egenfinansiering av investeringer. En oppbygging av et fond på i størrelsesorden 3-5 % av driftsinntektene over 4 år ville bety et ekstra omstillingsnivå på mellom 3-5 millioner kroner pr. år. Det er lagt inn i budsjettet for 2019 en avsetning på kr 7,6 mill som utgjør 1,86%.

Likviditeten er fortsatt presset, men en har ikke hatt behov for å tatt i bruk trekkrettigheten (likviditetslån) på kr 40 mill i 2018. Inndekningen av tidligere års merforbruk og at kommunene begynner å bygge opp litt fond tilsier en redusert behov for likviditetslån. Her må tas i betraktning utviklingen i permiebetalingen til KLP.

Lånegjelden er fortsatt høy tatt i betraktning situasjon med lite frie reserver, og selv med dagens lave rentenivå går en stor del av inntektene med til å dekke renter og avdrag.

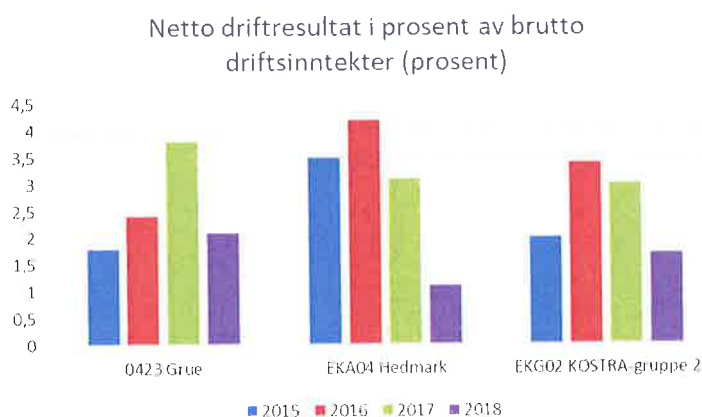
4.2 Årets resultat i driftsregnskapet

Oversikt over og utvikling i ulike resultatbegreper:

(tall i hele 1000 kr)	Regnskap 2018	Justert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	Regnskap 2017	Regnskap 2016	Regnskap 2015	Regnskap 2014
Regnskapsmessig merforbruk (-)/mindreforbruk (+)	4 213	-	-	4 707	200	3 680	-5 566
Brutto driftsresultat	7 022	1 873	3 707	15 496	11 298	10 400	1 370
Netto driftsresultat	8 064	1 910	2 244	15 015	9 029	6 712	-4 509
Resultatgrad	1,92 %	0,52 %	0,60 %	3,70 %	2,23 %	1,71 %	-1,15 %

- Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk viser netto avvik mot vedtatt budsjett for alle poster i driftsregnskapet. Et merforbruk her krever inndekking senere år, mens mindreforbruk disponeres av kommunestyret.
- Mindreforbruket i 2018 er kr 4,2 mill. Disponeringen av dette gjøres i regnskapssaken i 2019. Budsjetterte avsetninger til drift og investeringer er gjennomført.
- Brutto driftsresultat viser hvor stor del av netto driftsinntekter som er disponible til renter og avdrag, avsetninger og evt egenfinansiering av investeringer.
- Netto driftsresultat er et uttrykk for økonomisk handlefrihet og måles i resultatgrad, dvs netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter. Avsetning til fond, underskuddsdekning, og egenfinansiering av investeringer dekkes av netto driftsresultat. Lav resultatgrad (<1,75 %) over tid medfører reduserte rammer til drift, evt utsatte investeringer fordi lånebehovet ved investeringer øker.

Figuren viser resultatgrad for perioden 2014-2018 for Grue sammenlignet med gjennomsnittet for Hedmark og kostragruppe 2. Kostra bruker avrundet grunnlag som gir noe utslag i %.

I opprinnelig budsjett for 2018 var målet resultatgrad på 0,60 %. Oppnådd resultatgrad er 1,92 %. Dette er positivt, men en deler av netto driftsresultat er budne midler som er avsatt. Resultatgrad viser en negativ utvikling for Grue kommune samme som for de vi sammenligner oss med. Vi ser at for kommunene vi sammenligner oss med har årene 2017 og 2018 også vært utfordrende.

	1B	Regnskap	Buds(end)	Budsjett	Regnskap
		2018	2018	2018	2017
100 Rådmannen/kommunalsjefer/ m.m.		17 126 480	16 499 174	16 199 200	15 520 852
101 Kommunalsjef oppvekst		25 520 561	23 722 659	23 699 000	24 004 851
102 Kommunalsjef velferd		8 390 782	8 302 756	8 731 000	8 231 968
105 Reserverte bevilgninger		-6 226 849	-2 310 304	3 980 000	-7 229 191
106 Politisk styring		3 060 154	2 351 697	2 350 600	2 625 530
120 Stab		7 090 239	7 352 029	6 357 000	5 679 768
200 Grue barne- og ungdomsskole		39 120 140	37 268 861	36 305 000	39 668 223
201 Gromungen barnehage		5 436 106	5 324 467	5 142 000	5 595 282
202 Solungen barnehage		8 132 616	8 153 604	7 569 000	8 012 977
203 Kulturskole		1 597 578	1 526 400	1 474 000	1 593 465
300 NAV		19 450 875	19 632 250	18 763 000	19 482 104
370 Tilrettelagte tjenester for voksne		38 942 883	39 413 096	36 063 000	42 077 194
400 Barn og unge		9 829 499	9 942 465	9 802 000	12 596 747
401 Tildelingskontor		5 522 216	6 262 228	6 054 862	5 175 404
470 Institusjon		39 809 556	41 063 668	43 490 000	43 077 482
471 Hjemmetjenester		25 572 817	24 670 143	24 230 000	24 347 708
475 Omsorgsboliger		17 152 169	16 618 380	16 229 000	16 214 361
601 Eiendom		8 294 772	6 840 020	6 627 000	7 452 377
602 Servicetorg, Kultur, IKT		11 226 652	11 670 415	10 911 862	10 883 544
610 Landbruk, teknisk, skogen		9 824 904	10 139 516	10 066 000	10 125 433
TOTALT		294 874 150	294 443 524	294 043 524	295 136 079
Avvik mot justert budsjett total ramme		430 626			

Netto har enhetene merforbruk på ca kr 0,43 mill mot justert budsjett totalt sett, men det er noen områder som har større avvik enn andre, slik som Politisk styring, Barnevern, Grue barne- og ungdomsskole, Hjemmetjenester og Eiendom har de største negative avvikene, mens noen felles tjenester, Servicetorg, kultur og IKT landbruk, teknisk og skog, Tildelingskontoret, Institusjon, Tilrettelagte tjenester for voksne og Stab har positive avvik.

Det største merforbrukene er kommentert under:

Grue barne og ungdomsskole har et avvik på ca kr 1,8 mill mot justert budsjett som skyldes høyere lønnskostnader inkl vikarer og sykevikarer, noe er refundert via refusjon fra fylkeskommunene.

Barnevern har et merforbruk på ca 1,7 mill som skyldes akutt plasseringer i institusjon.

Politisk styring har et merforbruk på ca 0,7 mill som skyldes advokat bruk og sykemeling.

Hjemme tjeneste har et merforbruk på ca 0,9 mill som skyldes ressurskrevende hjemmetjenester.

Eiendomsavdelingen har et avvik på ca kr 1,4 mill mot justert budsjett som skyldes merutgifter på strøm og bortfall av leieinntekter.

Mindre forbrukene skyldes i stor grad større positivt premieavvik og overskudd fra KLP til sammen ca 3,9 mill

Økonomiske oversikter

Økonomisk oversikt - drift	Regnskap	Justert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap
	2018	2018	2018	2017
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	12 145 754	12 582 000	12 582 000	13 083 248
Andre salgs- og leieinntekter	38 148 075	37 658 956	37 658 956	40 801 010
Overføringer med krav til motytelse	49 099 658	34 826 757	32 866 757	43 935 274
Rammetilskudd	184 291 768	183 770 000	183 478 000	185 692 583
Andre statlige overføringer	15 630 264	16 013 000	15 500 000	25 276 365
Andre overføringer	94 750	-	-	337 781
Skatt på inntekt og formue	105 990 551	101 812 000	101 700 000	100 470 262
Eiendomsskatt	14 330 748	14 414 000	14 965 000	14 630 965
Andre direkte og indirekte skatter	67 464	65 000	65 000	67 464
Sum driftsinntekter	419 799 032	401 141 713	398 815 713	424 294 952
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	202 935 248	196 103 885	189 924 516	205 781 570
Sosiale utgifter	50 551 210	54 477 150	54 316 215	50 998 956
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	50 767 109	45 736 957	45 736 957	49 899 752
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	68 312 901	64 135 633	63 175 633	64 423 419
Overføringer	24 791 734	23 797 272	27 537 576	23 472 768
Avskrivninger	18 309 476	17 800 000	17 800 000	17 662 112
Fordelte utgifter	-2 890 814	-2 782 660	-3 382 660	-3 439 285
Sum driftsutgifter	412 776 863	399 268 237	395 108 237	408 799 292
Brutto driftsresultat	7 022 169	1 873 476	3 707 476	15 495 660
Finansinntekter				
Renteinntekter og utbytte	1 474 936	1 277 000	777 000	834 300
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-435	-	-	18 091
Mottatte avdrag på utlån	4 316	-	-	-
Sum eksterne finansinntekter	1 478 818	1 277 000	777 000	852 391
Finansutgifter				
Renteutgifter og låneomkostninger	7 437 491	7 800 000	8 800 000	8 972 642
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	7 320	-	-	-
Avdrag på lån	11 301 320	11 240 000	11 240 000	10 022 653
Utlån	-	-	-	-
Sum eksterne finansutgifter	18 746 131	19 040 000	20 040 000	18 995 295
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-17 267 313	-17 763 000	-19 263 000	-18 142 904
Motpost avskrivninger	18 309 476	17 800 000	17 800 000	17 662 112
Netto driftsresultat	8 064 332	1 910 476	2 244 476	15 014 868
Interne finanstransaksjoner				
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	4 706 659	4 706 659	-	199 665
Bruk av disposisjonsfond	1 800 000	1 800 000	-	-
Bruk av bundne fond	1 975 793	222 000	222 000	1 822 040
Sum bruk av avsetninger	8 482 452	6 728 659	222 000	2 021 705
Overført til investeringsregnskapet	1 528 930	1 640 000	1 640 000	2 275 487
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	-	-	284 000	-
Avsatt til disposisjonsfond	6 762 135	6 762 135	305 476	334 665
Avsatt til bundne fond	4 042 666	237 000	237 000	9 719 762
Sum avsetninger	12 333 731	8 639 135	2 466 476	12 329 914
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	4 213 053	-	-	4 706 659

Det er store avvik mellom budsjett og regnskap. Det er likevel slik at en god del av avvikene i driftsutgifter har motsvarende økning på inntektssiden i form av tilskudd, refusjoner, mv. Avvik må også ses opp mot avvik i avsetning av øremerkede tilskudd til bundne fond og bruk av disse. En tettere oppfølging av dette gjennom året ville gjøre at avvik som vises er mer reelle. I tillegg er slik oppfølging ikke minst viktig av hensyn til den interne økonomistyringen, både på overordnet nivå og på enhetsnivå.

Driftsinntekter

- Overføringer med krav til motytelse, dvs refusjoner: ca 4,2 kr mill av avviket gjelder sykelønnsrefusjoner. Kr 1,0 mill skyldes mva-refusjon, som har samme beløp på utgiftssiden. I tillegg refusjoner fra staten til Grue barne- og ungdomsskole med kr 1,1 mill og 1,3 mill til fellestjenester. Vi har også mottatt 1,7 mill mer til psykisk helsevern. Landbrukskontoret har mottatt 1,4 mill i refusjon fra staten. I ordet refusjon så ligger det at kommunen har hatt utgifter også på disse områdene.
- Rammeverföringene ble kr 0,5 mill høyere enn budsjettet som skyldes høyere inntektsutjevning.
- Skatteinngangen ble kr 4,1 mill høyere enn regulert budsjett.

Driftsutgifter

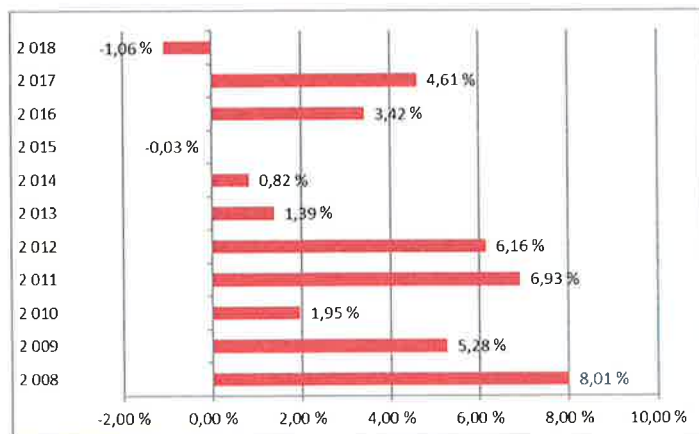
- Lønn og sosiale utgifter: Netto merforbruk er kr 6,8 mill. Av dette er ca kr 2,2 mill fastlønn, 5,7 mill merforbruk vedr vikar, ekstrahjelp og overtid inkl tillegg. Merforbruk med kr 2,1 mill skyldes sykevikarer som dekkes av refusjoner. Mens det er et mindre forbruk på pensjon og arbeidsgiver avgift med kr 3,9 mill
- Kjøp av varer og tjenester: Til sammen merforbruk på kr. 9,1 mill. Hvorav 2,8 overføring til andre kommuner som f.eks barnevern, hjelp i hjemmet for funksjonshemmede med 1,5 mill, utgifter til materiell, vedlikehold og inventar 1,7 mill, Strømkostnader utgjør 1,0 mill. kjøp fra IKS utgjør et merforbruk på kr 0,2 mill. Overføring til andre med kr 1,4 mill som f.eks Erstatning i fbm tidligere leieforhold med 0,7 mill. Ellers er det noe økte utgifter til avgifter skyldes sammensatte poster.

4.3 Driftsregnskapet

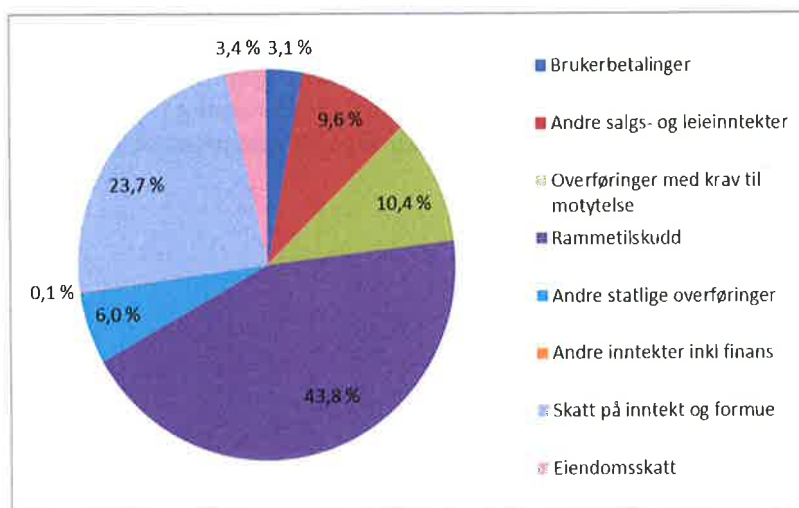
4.3.1 Driftsinntekter

Figuren viser endring i kommunens driftsinntekter siden 2008. Inntektsveksten er på -1,06 % fra 2017 til 2018.

I 2011/2012 ble samhandlings-reformen innført og kommunen fikk midler over rammetilskuddet til å finansiere dette. Ordningen med medfinansiering av sykehusinnleggelser falt bort igjen i 2015, og med det rammetilskudd på ca kr 7 mill.

Diagrammet under viser fordelingen av Grue sine inntekter i 2018. Inntektene til kommunen kan i svært liten grad reguleres av kommunen selv.

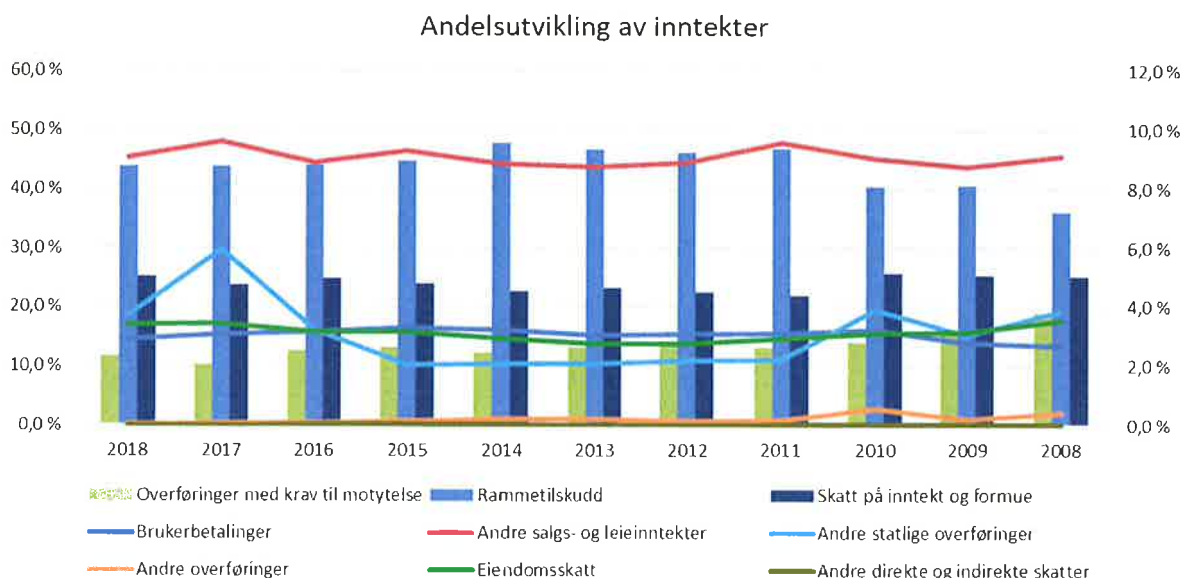
Rammetilskudd følger av statsbudsjettet og skatteinntekter bestemmes i hovedsak av utvikling i skatteinntektene på landsbasis. Disse postene representerer vel 2/3 av Grue kommunes totale inntekter

Den tredje største inntektstypen er overføringer med krav til motytelse, dvs refusjoner. Av refusjoner på totalt kr 49,1 mill utgjør sykepengerefusjoner ca kr 10,9 mill.

Brukerbetalinger og salgsinntekter er i hovedsak regulert i forskrifter som i liten grad gir muligheter til å øke inntektene. Eiendomsskatt, som utgjør bare 3,4 % av inntektene, er den inntekten kommunen mest kan påvirke.

Hvis man ser utviklingen over tid, så øker andel av inntekter fra skatt og rammetilskudd til sammen i perioden (61,2% i 2008 til 69,1% i 2018). Dette betyr at kommunen er mer avhengig av statsbudsjettene og inntektssystemet enn tidligere. Men hvis vi legger til refusjonene også har andelen til sammen ligget på ca 80-82% i perioden. Dette har mye sammenheng med mva kompensasjon som ligger i denne posten.

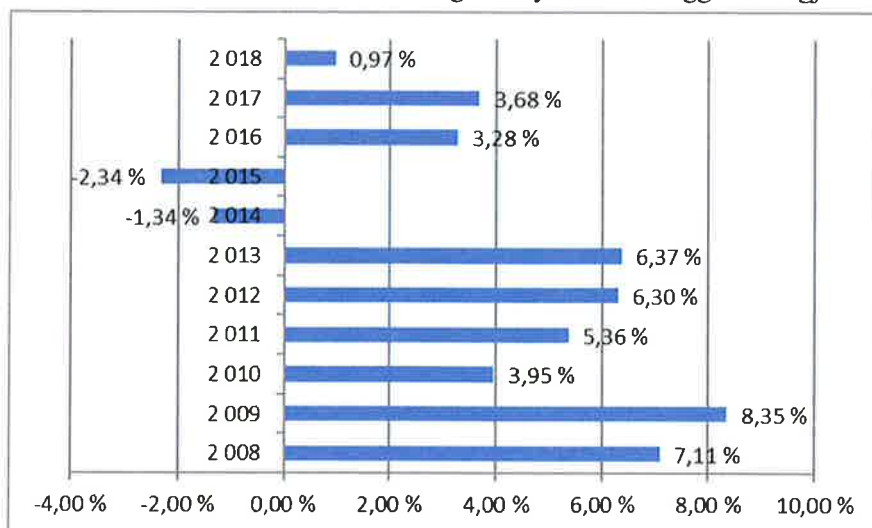

4.3.2 Driftsutgifter

Figuren viser endring i kommunens driftsutgifter siden 2008. Utgiftsveksten er høyere enn inntektsveksten som var negativ fra 2017 til 2018. Ideelt sett burde veksten i utgifter vært en god del lavere enn inntektsveksten, noe den ikke var i 2018.

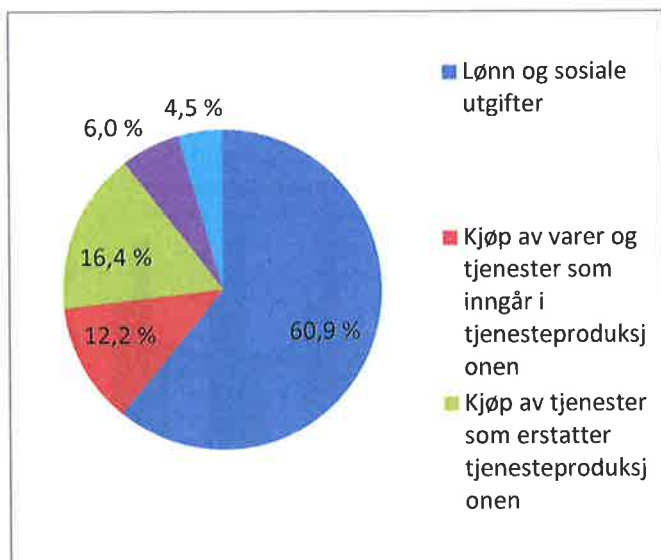
Bortfall av kommunal medfinansiering ved sykehusinn-leggelser utgjør nærmere kr 7 mill i 2015 og

forklarer nedgangen i utgifter dette året. Utgiftsøkninger 2011-2013 har sin årsak i innføring av kommunal medfinansiering og betalingssaken. For 2017 og 2018 er utgiftsveksten moderat, som også er forventet da kommunen gjorde stukturelle grep innenfor Pleie og omsorg i 2018.

Kommunens totale utgifter er satt sammen som vist i diagrammet nedenfor. Finansutgifter er også tatt med her.

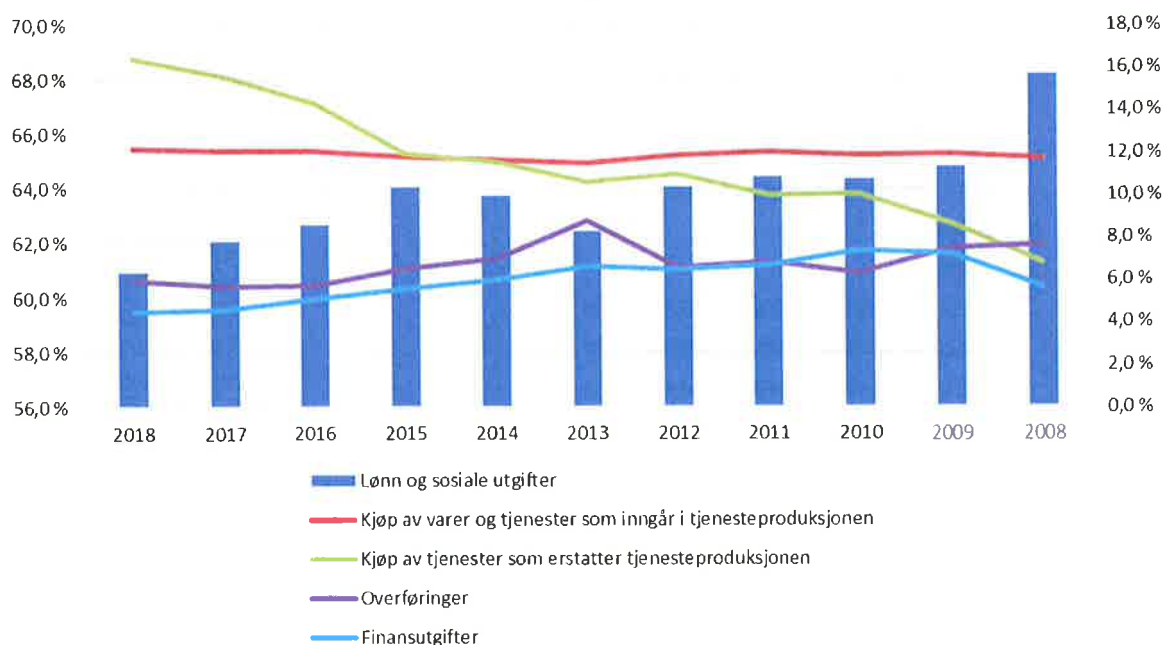

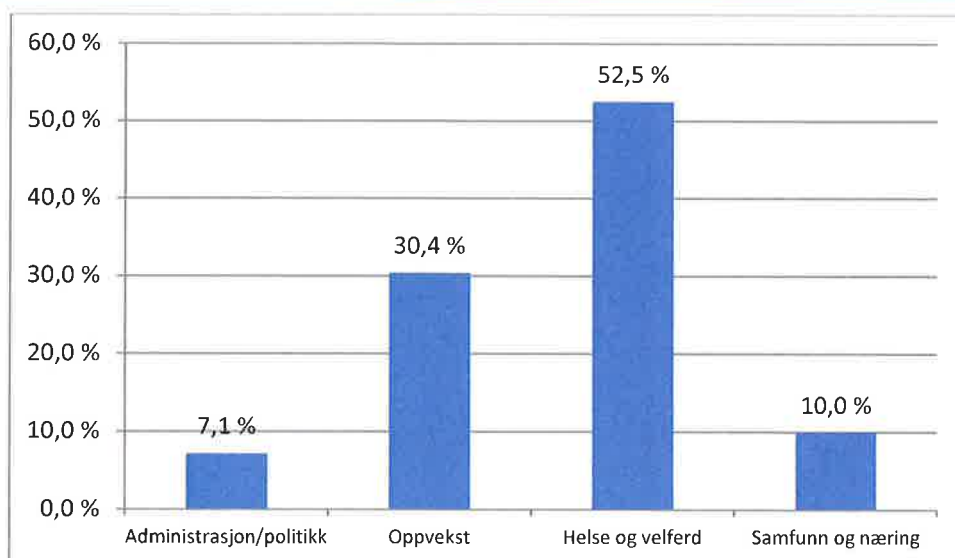

Utgifter knyttet til ansatte, dvs lønn og sosiale utgifter, utgjør nærmere 61% av de totale utgiftene, noe som er en liten nedgang.

Hvis man ser utvilingen over tid, så har lønnsandelen gått noe ned (68,2% i 2008 til, 60,9% i 2018), og kjøp av tjenester som erstatter økt (6,8% i 2008 til 16,4% i 2018). Dette er et uttrykk for at flere tjenester kjøpes av andre eller interkommunale selskaper. De andre ugiftene som overføringer og finansutgifter har andelen gått noe ned. Andelen kjøp av varer og tjenester som benyttes i egen produksjon har vært rimelig stabil.

Andelsutvikling av kostnader

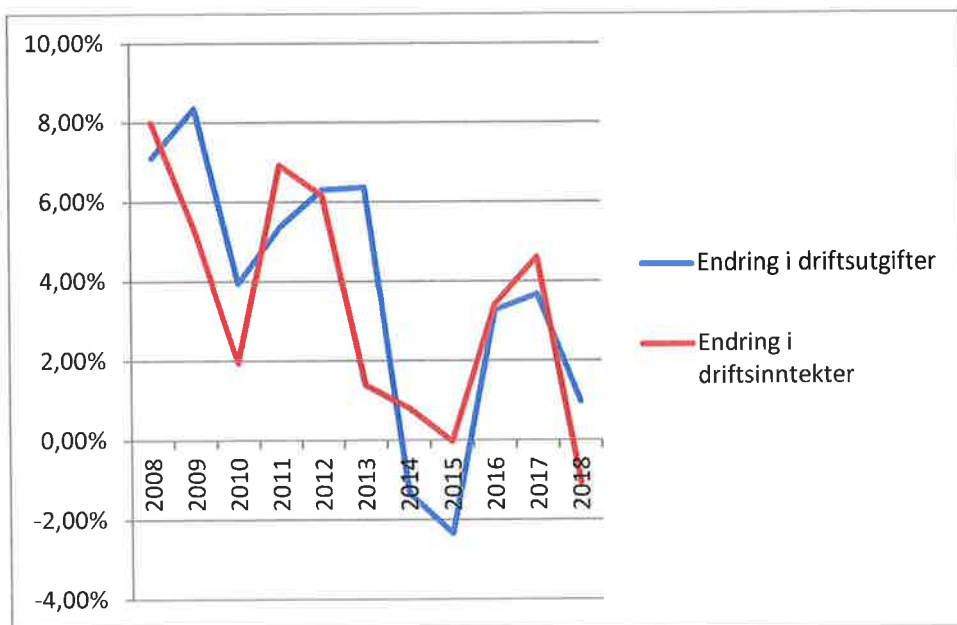

Her vises fordeling av driftsutgiftene på de ulike strategiske områdene. Diagrammet viser bare de direkte driftsutgiftene, dvs finansutgifter og avskrivninger er ikke tatt med.

Utgifter	R- 2018	B-2018	Avvik just bud	Avviksgrad
Administrasjon/ politikk	21 050 024	23 892 596	2 842 572	11,90
Oppvekst	89 636 500	85 938 456	-3 698 044	-4,30
Helse og velferd	154 841 298	155 962 521	1 121 223	0,72
Samfunn og næring	29 346 328	28 649 951	-696 377	-2,43

Her vises utgiftssiden til de strategiske områdene i kommunen, målt opp mot budsjett. Avviksgraden er fra -4,3% til 11,9% på brutto utgiftsside, noe som tyder på bra kostnadskontroll totalt selv om det er store forskjeller internt på virksomhetene. Positivt tall betyr mindre forbruk. For Administrasjon og politikk ligger største delen i pensjon. På oppvekst er merforbruket Barnevern og Skole. Helse og velferd totalt sett er det ikke så stort avvik i %, mens innen samfunn og næring er det type strømutgifter som er bæreren av total avviket.

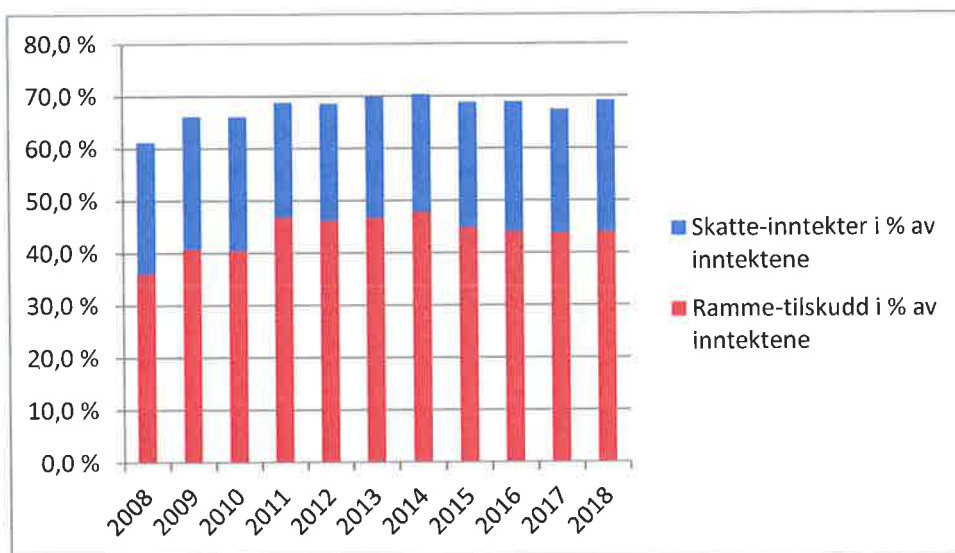
4.3.3 Forholdet driftsinntekter og driftsutgifter

Grafen viser årlig endring i kommunens inntekter og utgifter. Det er mindre vekst i inntekter enn i utgifter for 2018. I 2017 var denne noe høyere. Utgiftsveksten fremover bør være lavere enn inntektsveksten for at kommunen skal ha det nødvendige handlingsrom og bygge buffere for fremtiden.

4.3.4 Frie inntekter - skatt og rammetilskudd

Skatte- og rammetilskuddsgraden viser utviklingen i kommunens frie inntekter (skatter og rammetilskudd) i forhold til driftsutgiftene. I 2018 dekkes nær 70 % av Grue kommunes driftsutgifter av skatteinntekter (ekskl eiendomsskatt) og rammetilskudd.

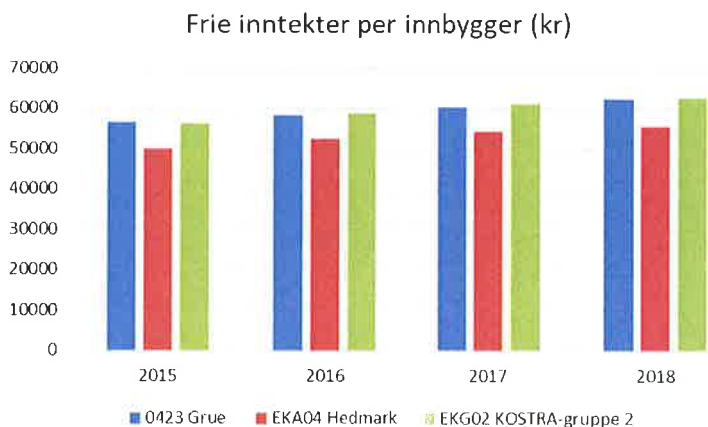

Total dekningsgrad fra skatt- og rammetilskudd er noe høyere enn i 2017, men innbyrdes litt mere vekt på skatteinntekter i 2018 (25,2 %) enn i 2017 (23,7 %).

Grue er fortsatt en skattesvak kommune, med skatteinntekter på 72,9 % av

landsgjennomsnittet i 2018, dette er en økning fra 2017 som var på 70,6% det laveste på siste 5 år da. I 2016 var Grue opp på 73,5 % av landsgjennomsnittet. Mye av endringen i skatteinntekter kompenseres igjennom inntektsutjevning etter denne korrigeringen endte Grue på 94 % av landsgjennomsnittet. Utjevningen gjør at en skattesvak kommune, og med dagens inntektssystem, alltid vil oppnå ca denne prosenten på skatt og utjevning. Derfor er skatteinnngangen på landsbasis av stor betydning for Grue kommune sine inntekter.

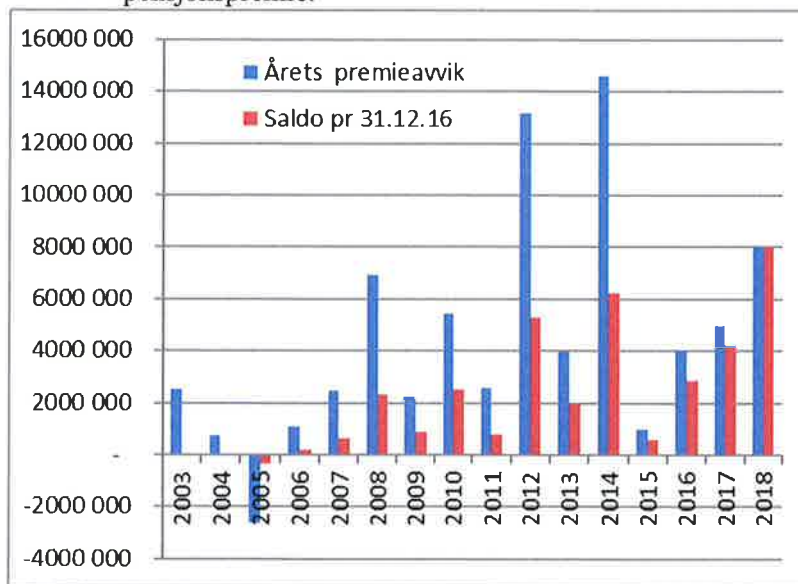

Frie inntekter pr innbygger ligger ca 230 kr pr innbygger under Kostra gruppe 2 i 2015 lå vi 380 kr over pr innbygger. Mens vi ligger for 2018 ca 6800 kr pr innbygger over snittet i Hedmark. Forskjellen kan først og fremst begrunnes med demografi. Relativt høy gjennomsnittsalder gir høye inntekter, men også behov for tilsvarende høye utgifter.

4.3.5 Pensjon og premieavvik

Gjennom året utgiftsføres betalt pensjonspremie i regnskapet. Men i motsetning til for andre utgifter, der kommuneregnskapet viser påløpte utgifter (dvs mottatte varer, utført arbeid osv), skal det for pensjon vises årets beregnede kostnad basert på helt andre forutsetninger enn det som ligger til grunn for betalt pensjonspremie.

Premieavviket er forskjellen mellom betalt pensjonspremie og beregnet pensjonskostnad. Denne måten å regnskapsføre pensjon på ble innført i 2002.

Bortsett fra i 2005 og 2017 har betalt pensjonspremie vært større enn pensjonskostnaden som skal vises i regnskapet. Premieavviket har dermed medført en inntektsføring i regnskapet alle disse årene. De blå søylene i figuren viser størrelsen på denne inntektsføringen (inkl arbeidsgiveravgift) de enkelte år.

Premieavviket er ment å fungere som en utjevning av regnskapsført pensjon over tid, og representerer ikke kommunens egentlige pensjonsutgift etter kommunale regnskapsprinsipper. Derfor skal premieavviket for det enkelte år tilbakeføres (amortiseres) med 1/7 hvert år i sju år (15 år for 2002-2010 og 10 år for 2011-2013) inntil effekten er nullet ut.

Premieavviket gir to betydelige utfordringer for kommunen:

- Inntektsføringen det året premieavviket oppstår representerer ingen innbetaling, men påvirker kommunens mer-/mindre forbruk. Stor forskjell mellom pensjonspremie og pensjonskostnad, slik

det særlig var i 2014 og 2012, bidrar betydelig til positivt resultat (evt reduserer et negativt resultat) uten at det følger med penger. I og med at kommuneregnskapet er et «pengeregnskap» blir det betydelig sprik mellom kommunens likviditet og regnskapsmessige resultat.

- Store inntektsførte premieavvik år etter år akkumuleres til store beløp som skal tilbakeføres senere år. Pr 31.12.18 har Grue kr 36,3 mill i akkumulert premieavvik som medfører framtidige utgifter. Dette er summen av de røde søylene i figuren over. I 2018 utgjorde tilbakeføringen (amortiseringen) ca kr 8,1 mill. Tilsvarende beløp justert for forskjell i årene som går ut av beregningen og fjortårets premie avvik vil komme som utgift de nærmeste årene.

4.4 Investeringsregnskapet

Regnskapsskjema 2B Investeringsregnskapet	Regnskap	Reg budsjett	Oppr budsjett	Regnskap
	2018	2018	2018	2017
Rådmannen, næring	704 920,00	467 000,00	-	-
Samfunn og næring - bredbånd/fiber	314 370,00	76 000,00	-	-
Kjøp av tomt Svullrya stedsutvikling	390 550,00	391 000,00	391 000,00	-
Landbruk, næring og teknikk	3 248 194,18	3 127 000,00	3 064 000,00	2 615 793,46
- Veginvesteringer	1 857 145,74	1 757 000,00	1 364 000,00	1 146 905,63
- Pumpestasjon Kongshovnoet	-	-	-	106 591,15
- Adresseprosjekt	-	-	-	17 778,00
- Digitale kart	57 475,57	70 000,00	400 000,00	383 965,00
- Vestgarden hyttegrennd	-	-	-	188 490,00
- Gatelys	1 333 572,87	1 300 000,00	1 300 000,00	772 063,68
Kommunale bygg og eiendommer	6 506 715,60	6 921 000,00	10 300 000,00	5 546 970,24
- Boliger ifm bosetting av flyktninger	-	-	-	1 159 047,06
- Gjerde institusjon	-	-	-	125 063,00
- Inventar og utstyr institusjon	586 390,50	585 000,00	700 000,00	427 250,00
Utområde anlegg GBUS	1 913 743,23	355 000,00	-	-
- Kommunale bygg	-	-	3 500 000,00	1 492 394,39
- ENØK-tiltak	-	-	-	1 011 353,64
- Branntiltak	-	-	-	565 408,69
Utleiebygg	1 624 439,92	1 270 000,00	-	-
- Lekeplasser	-	-	-	76 090,63
- Møbler kommunestyresal	-	-	-	101 098,00
- Glamox Luxo	1 363 365,45	1 364 000,00	1 700 000,00	117 480,00
- Utgifter ved salg av fast eiendom	-	-	-	35 038,00
- Bibliotek FOS rehabilitering (brann) og br	-	-	-	325 730,83
Gruehallen heis, ventilasjon, uteområde	1 017 663,50	3 346 000,00	4 100 000,00	-
- Vakuumpakker kjøkken	-	-	-	111 016,00
8 nye sykehjemsplasser	1 113,00	1 000,00	300 000,00	844 267,00
Grinder industriområde	-	-	-	1 922 172,00
Bibliotek i rådhuset	-	-	-	2 414 057,02
IKT:	1 134 112,27	976 000,00	2 150 000,00	2 261 922,49
IKT-investering	-	-	1 650 000,00	643 535,00
IKT-Utstyr GBUS	-	-	-	684 500,00
Innføring av ressursstyring	76 339,00	76 000,00	-	328 359,00
AC/DC Tilgangsstyringssystem	8 555,00	7 000,00	-	27 151,00
Velferdsteknologi	-	-	500 000,00	-
Digitale tjenester i arkivet	352 729,69	199 000,00	-	-
Digeff - sykemeldingssystem	-	184 000,00	-	-
Min side digital kompetanse ansatte	147 248,13	-	-	-
Innføring av nytt skolefagl system VISMA	197 283,74	150 000,00	-	-
Utstyr for kommune-tv og videokonferanse	164 726,00	170 000,00	-	560 650,00
Etablering av innbyggerportal og ny nettsid	187 230,71	190 000,00	-	17 728,00
Overføringer kirkelig fellesråd	-	-	-	309 000,00
- diverse tiltak	-	-	-	309 000,00
Salg fast eiendom utgifter	121 717,89	-	-	-
Sum (invi anleggsmidler i skjema 2A)	11 715 659,94	11 491 000,00	15 514 000,00	15 914 182,21

Avvik mot budsjett

224 659,94

3 798 340,06

Investeringer i anleggsmidler utgjorde ca. 11,7 mill i 2018. Bruttorammen for investeringsprosjektene var til sammen kr 17,4 mill. Avviket totalt ble kr. 0,22 mill i merforbruk som det fremgår av tabellen.

	Regnskap	Reg. budsjett	Oppr.budsjett	Regnskap i fjor
	2018	2018	2018	2017
Investeringer i anleggsmidler	11.715.659,94	13.491.000,00	12.044.000,00	15.914.182,21
Utlån og forskutteringer	1.037.000,00	2.000.000,00	2.000.000,00	1.065.500,00
Kjøp av aksjer og andeler	1.929.138,00	1.640.000,00	1.640.000,00	1.479.160,00
Avdrag på lån	2.142.146,00	1.600.000,00	1.600.000,00	2.383.025,00
Avsetninger	569.263,59	-	-	882.703,00
Årets finansierungsbehov	17.393.207,53	18.731.000,00	17.284.000,00	21.724.570,21
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	10.274.343,08	11.736.000,00	12.298.000,00	1.065.500,00
Inntekter fra salg av anleggsmidler	501.606,00	151.000,00	-	955.321,00
Tilskudd til investeringer	-	853.000,00	-	11.838.000,00
Kompensasjon for merverdiavgift	1.468.055,77	1.604.000,00	1.746.000,00	1.794.052,75
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	2.737.569,68	2.747.000,00	1.600.000,00	2.419.323,45
Sum ekstern finansiering	14.981.574,53	17.091.000,00	15.644.000,00	18.072.197,20
Overført fra driftsregnskapet	1.528.930,00	1.640.000,00	1.640.000,00	2.275.486,69
Bruk av tidligere års udisponert	-	-	-	-
Bruk av avsetninger	882.703,00	-	-	1.376.886,32
Sum finansiering	17.393.207,53	18.731.000,00	17.284.000,00	21.724.570,21
Udekket/udisponert	-	-	-	-

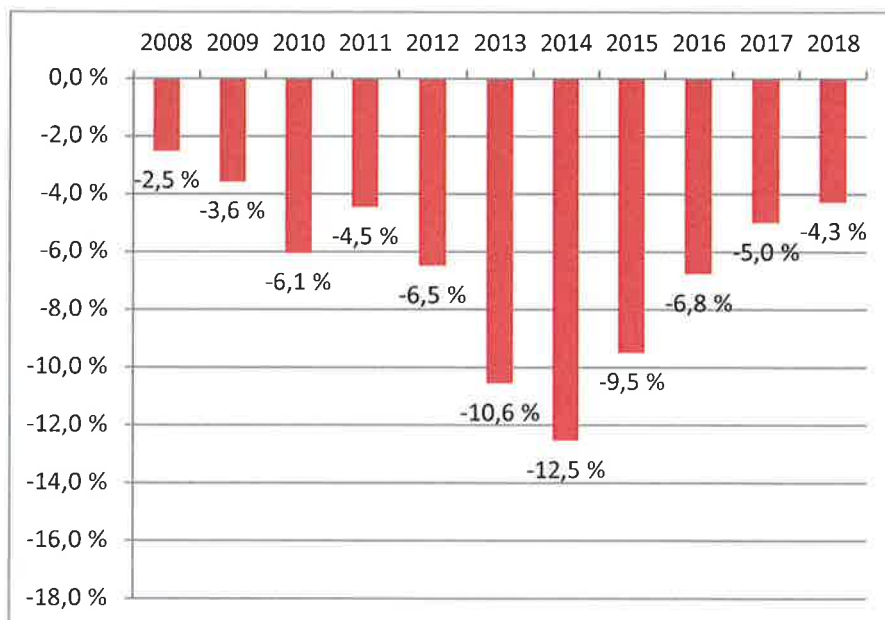
Majoriteten av investeringene i anleggsmidler ble finansiert med lån i 2018. Det er noe finansiering fra mva-kompensasjonen, men det er ingen reserver som kan benyttes til egenkapital i tiltakene.

4.5 Balanseregnskapet

4.5.1 Likviditet og arbeidskapital

Diagrammet viser driftsdelen av kommunens arbeidskapital pr 31.12.* i prosent av driftsinntektene.

En anser en arbeidskapital på 10 % av driftsinntektene for å være en sunn arbeidskapital. Pr 31.12.18 hadde Grue negativ arbeidskapital på 4,3 % eller i underkant av -18 mill (-21 mill. i 2017).

Grue kommune har et likviditetslån på 40 mill. Det er en liten bedring i arbeidskapitalen som kan benyttes til å redusere behovet likviditetslånet dersom dette for øvrig er forsvarlig.

*Arbeidskapital er omløpsmidler fratrukket kortsiktig gjeld. Omløps-midlene er korrigert for penger bundet opp til spesielle formål (bundne fond, investeringsfond og ubrukte lånemidler). Det er også korrigert for premieavvik, som kun er en størrelse i regnskapet og ikke reelle penger.

Kommunens evne til å dekke kortsiktige forpliktelser kan også uttrykkes ved hjelp av likviditetsgrader, som er forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Likviditetsgraden kan beregnes på 3 forskjellige måter

- LG 1: Omløpsmidler/Kortsiktig gjeld – bør være minst 2
- LG 2: LG 1 korrigert for premieavvik – bør være minst 1
- LG 3: LG 2 korrigert for penger bundet opp til spesielle formål – bør være minst 0,5

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
LG1>=2	1,45	1,13	1,18	1,41	1,43	1,72	1,93
LG2>=1	0,94	0,59	0,55	0,73	0,76	0,98	1,17
LG3>=0,5	0,61	0,35	0,29	0,36	0,55	0,60	0,66

Også denne måten å vurdere likviditeten på bekrefter at Grue mangler midler til løpende forpliktelser. Det vil naturlig nok føre til likviditetsproblemer. Dette blir tydelig i tabellen over, jfr merforbruk i årene 2013 og 2014. Indikatorene for 2017 og 2018 viser en bedring som har sammenheng med bedre resultat og en økning av midler på fond. Å bygge opp disposisjonsfondet vil bidra til at likviditetsgradene vil øke. Vi er oppe på målet i Likviditetsgrad 2 og 3 noe som er et sunnhetstegn.

4.5.2 Gjeld

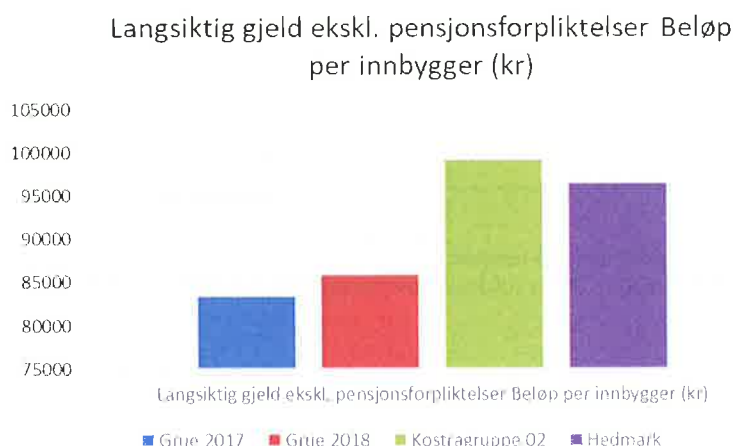
Langsiktig gjeld (inkl. formidlings lån, men ekskl. pensjonsforpliktelser) har vist følgende utvikling totalt og pr. innbygger siden 2008:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Langsiktig gjeld	287 460	287 663	304 083	305 715	310 590	307 239	314 232	316 961	330 532	317 569	318 232
Brutto lånegjeld pr. innbygger	56 587	56 649	60 526	61 106	62 155	62 094	64 750	66 547	64 060	66 998	68 496
Folketall pr. 31/12	5 080	5 078	5 024	5 003	4 997	4 948	4 853	4 763	4 777	4 740	4 646
Gjeldsgrad i % drifts innt.	91,3 %	86,7 %	89,9 %	84,6 %	80,9 %	79,0 %	80,1 %	80,8 %	81,5 %	74,8 %	75,8 %

Låne gjeld pr innbygger har økt noe som skyldes både økt lånegjeld, samt synkende folketall. Men gjeldsgraden mål mot driftsinntektene har blitt redusert til 75,8% for 2018. Grue kommune vil stå overfor noen større forventede investeringer i fremtiden, som brannstasjon, ombygging Grue hallen og evt mere institusjonsplasser med en eldre befolkning. Grue kommune bør derfor vurdere hvor mye annen eiendom enn fomsbygg kommunen skal eie i fremtiden. Likevel er dette en høy lånegjeldsgrad, jfr tommelfingerregelen som sier 50 %. Måltallet i overordnet styringskort er gjeldsgrad lavere enn 80 %. For øvrig må det tilføyes at kommunen har gjennomført prosessen med endret skolestruktur, samt investeringer på sykehjemmet med de investeringene dette medførte. Og vi står overfor noen store investeringer i fremtiden som Brannstasjon og evt sykehjemsplasser.

Om en sammenligner langsiktig gjeld eksl pensjonsforpliktelser pr innbygger de siste årene med andre kommuner (gjennomsnitts-grupper) ser det ut som i diagrammet under. Den relativt høye netto

lånegjelden som oppstod i Grue etter bygging av ny skole i 2008 er jevnet ut i forhold til gjennomsnitts-gruppene. Vi hadde en økningen i 2016 som skyldtes virkningen av låneopptaket knyttet til bygging av sykehjemsplasser og den jevnet seg ut når tilskuddet kommer i 2017. Kommunes lånegjeld pr innbygger påvirkes også av befolkningsnedgangen Vi har hatt.

Netto lånegjeldsgrad (netto lånegjeld i prosent av driftsinntektene) vist i diagrammet nedenfor gir et bilde av evnen til å betjene gjelden.

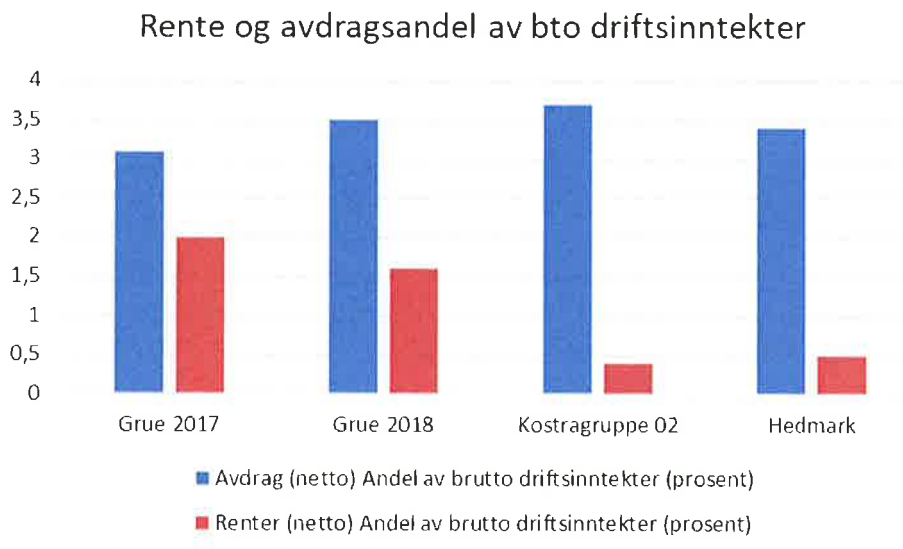

Grue har en netto lånegjeld, dvs lån fratrasket utlån og pensjonsforpliktelser, som utgjør 89% av driftsinntektene i 2018, det er noe lavere enn kostragruppe 2, og Hedmark. Veksten tidlig i perioden

skyldes investeringene i sykehjemsplasser og flyttingen av bibliotek/rehabilitering av rådhuset i 2016, men er noe redusert i 2017, men økt 2018 lavere brutto driftsinntekter som det måles mot..

Kapitalutgiftsgraden viser hvor store kommunens netto finans og avdragsutgifter er i forhold til brutto driftsinntektene. For 2018 er den i Grue kommune 5,1 % mens sammenligningsgruppene

ligger på ca 4,0 %. Grue har ligget relativt høyt pga fastrentelån som har ugunstig rente med dagens rentenivå samt at en har betalt høyere avdrag enn det kommuneloven krever. Vi ser også at det vi har redusert rente kostnaden med går til å finansiere avdragene. I 2018 er derimot andelen

lån med fastrente kommet ned på 30,2 %.

Sammensetningen av lånegjelden har også betydning, da det inngår selvfinansierende lån til industriutleiebygg, omsorgsboliger/bofellesskap og andre utleieobjekter i den totale gjelden.

Avdrag på lån: Iflg kommuneloven kan ikke gjensstående løpetid for lån som gjelder investeringer overstige vektet levetid for kommunens anleggsmidler ved siste årsskifte. Beregning etter denne regelen gir maksimal avdragstid 30,15 år, med avdrag kr 10,2 mill i 2018. Faktiske betalte avdrag er kr 11,3 mill. Nye regler vil gjelde fra 2020 ifbm ny kommunelov.

4.6 Finansforvaltning

4.6.1 Formål med forvaltningen

Finansforvaltningen har som overordnet formål å sikre en rimelig avkastning samt stabile og lave netto finansieringskostnader for kommunens aktiviteter innenfor definerte risikorammer.

Dette søkes oppnådd gjennom følgende delmål:

- Kommunen skal til enhver tid ha likviditet (inkludert trekkrettigheter/kassekreditt) til å dekke løpende forpliktelser.
- Plassert overskuddslikviditet skal over tid gi en god og konkurransedyktig avkastning innenfor definerte krav til likviditet og risiko, hensyntatt tidsperspektiv på plasseringene.
- Lånte midler skal over tid gi lavest mulig totalkostnad innenfor definerte krav til refinansieringsrisiko og renterisiko, hensyntatt behov for forutsigbarhet i lånekostnader.
- Forvaltning av langsiktige finansielle aktiva skal gi en god langsiktig avkastning til akseptabel risiko, som over tid skal bidra til å gi kommunens innbyggere et best mulig tjenestetilbud.

4.6.2 Forvaltning av kortsiktig likviditet

Aktivaklasse	Plasseringer	
	Beløp	Fordeling
Bankinnskudd	37 492	99,4 %
Bankinnskudd høyrente	0	0,0 %
Sertifikater/pengemarkedsfond	0	0,0 %
Aksjer og andeler	216	0,6 %
Totalt	37 707	100,0 %

Grue kommune har i realiteten liten ledig likviditet. Av bankinnskudd pr 31.12.18 utgjør 19% avsatte skattetreksmidler.

4.6.3 Forvaltning av lånegjeld

Tabellen viser total lånegjeld fordelt på faste og flytende renter og långivere.

Lån til investeringer	Lån pr. 01.01.2018		Lån pr. 31.12.2018	
Type gjeld		Andel		Andel
Sum lån m/fast rente	83 277 721	27,3 %	89 628 920	30,2 %
Sum lån med flytende rente	221 878 629	72,7 %	207 266 634	69,8 %
Sum lån	305 156 350	100 %	296 895 554	100 %
Lånegiver	Lån pr. 01.01.2018		Lån pr. 31.12.2018	
KLP Kommunekreditt	114 977 766	37,7 %	110 617 806	37,3 %
Kommunalbanken	176 362 930	57,8 %	174 562 900	58,8 %
DnB	1 080 000	0,4 %	540 000	0,2 %
Husbanken	12 735 654	4,2 %	11 174 848	3,8 %
Sum	305 156 350	100 %	296 895 554	100 %

Av lån til investeringer er 30,2 % (27,3 %) av gjelden fastrentelån og 69,8 % (72,7 %) av gjelden har flytende rente. Kommunens finansreglement sier at minst 25% av lånene skal være fastrentelån og minst 25% skal være lån til flytende rente.

	Balanse %	Balanse MNOK	Endrings parameter	Durasjon	Beregnet tap
Gjeld med flytende rente	0 %	0	2,00 %		0,0
Gjeld med flytende rente	70 %	207	2,00 %		4,1
Gjeld med fast rente	30 %	90	0,00 %		0,0
Finanspassiva	100 %	297			4,1
Innskudd i bank og korte penger	0 %	38	2,00 %		-0,8
Anleggsobligasjoner	0 %	0			
Norske omløpsobligasjoner	0 %	0	0,75 %		0,0
Utenl. omløpsobligasjoner	0 %	0			
Fast eiendom	0 %	0			
Norske aksjer	0 %	0			
Utenl. aksjer	0 %	0			
Finansaktiva	0 %	38			
Mulig tap vil utgjøre (MNOK):		3,4			

Stresstesten viser at dersom renten øker med 2 prosentpoeng vil kommunen få en rentekostnadsøkning på kr 3,4 mill. Andelen fast rente reduserer risikoen for økte rentekostnader. Dersom all gjelden hadde vært flytende ville 2 % stresstesten indikert en mulig økt rentekostnad på kr 5,2 mill. Dette må ses opp mot det vi betaler ekstra på fastrenteavtalene.

Tabellen viser kommunens låne portefølje pr 31.12.2018

	Opprinnelig lånebeløp	Restgjeld etter termin	Gjeldende rente	Rentetype / Indeks	Fastrente utløpsdato	Avdragstype	Sluttdato
Total	385 914 771	296 895 554	2,12 %				
3 mnd Nibor	72 958 020	66 310 661	1,80 %				
KLP Kommunekreditt	1 378 000	1 020 741	1,90 %	NIBOR3M		Serie	30.11.2033
DnB	10 800 000	540 000	1,90 %	NIBOR3M		Serie	02.12.2019
KLP Kommunekreditt	9 368 000	7 681 760	1,79 %	NIBOR3M		Serie	04.04.2039
KommunalBanken	51 412 020	57 068 160	1,80 %	NIBOR3M		Serie	03.03.2039
Egendefinert rente	43 643 861	11 174 848	1,44 %				
Husbanken	13 408 400	1 797 002	0,60 %	Flytende		Serie	03.01.2022
Husbanken	27 235 461	8 328 199	1,60 %	Flytende		Serie	03.01.2028
Husbanken	3 000 000	1 049 647	1,60 %	Flytende		Egendefinert	03.01.2028
Fastrente	120 907 070	89 628 920	2,52 %				
KommunalBanken	72 000 000	40 721 850	2,33 %	Fastrente	15.05.2023	Serie	16.11.2043
KommunalBanken	23 229 000	23 229 000	2,54 %	Fastrente	20.01.2025	Serie	19.07.2056
KommunalBanken	25 678 070	25 678 070	2,80 %	Fastrente	03.04.2028	Serie	03.04.2041
Grønn p.t.	1 000 000	760 000	1,76 %				
KommunalBanken	1 000 000	760 000	1,76 %	Grønn p.t.		Serie	09.10.2037
P.t. rente	97 405 820	89 410 735	2,14 %				
KLP Kommunekreditt	1 500 000	683 544	2,37 %	Ordinær p.t.		Serie	27.09.2027
KLP Kommunekreditt	11 800 000	8 183 871	2,16 %	Ordinær p.t.		Serie	01.06.2029
KommunalBanken	27 105 820	27 105 820	1,85 %	Ordinær p.t.		Ingen avdrag	10.05.2030
KLP Kommunekreditt	57 000 000	53 437 500	2,29 %	Ordinær p.t.		Serie	03.08.2048
Ingen	50 000 000	39 610 390	1,86 %				
KLP Kommunekreditt	50 000 000	39 610 390	1,86 %	Flytende		Serie	15.04.2049

Livskraftig og levende.

